

TIETÄJÄ 1917

Toimittajalta
(*Pekka Ervast*)

Tammikuu, s. 2-9

Vanha vuosi on kuollut, uusi vuosi on syntynyt. Kuolleen me tunnemme, sen surut ja ilot ovat menneet, mutta vastasyntynyt seisoo kynnyksellä hunnutettuna, salaperäisenä, emmekä tiedä, mitä lahjoja se meille tuo. Onko se oleva elämämme onnellisin vuosi? Vaiko sen vaikein ja raskain? Vai onko se kuluva väritönnä?

Yleisesti katsoen ei yksikään vuosi nykyaikana ole väritön. Suuret maailmanta-pahtumat värittävät vuosia liiankin räikeiksi. Ihmisten katse onkin arasti suunnattuna tulevaisuuteen – näkyisikö ehkä taivaanrannalla nousevan rauhanpäivän hopeinen valkeus.

Mutta yksityisinä ihmisinä meillä on omat kohtalomme – ketä suuret ilot odottavat, ketä suuret surut – ja sentähden toivotamme toisillemme hyvää ja onnellista uutta vuotta.

Onpa minunkin sydämelläni nyt uuden vuoden toivotus. Se näkyy niistä viisaista lausunnoista, jotka ovat painetut „ystävät“ otsakkeen alle. Toivoisin todella, että me – ainakin me teosofit, T. S:n jäsenet, Tietäjän lukijat, tilaajat ja avustajat – muodostaisimme ystäväpiirin, jotka yhdessä, kuten Carlyle sanoo, voisimme saada aikaan tuhat kertaa enemmän hyvää kuin kaikki yhteensä yksitellen. Kuvittelen todella mahdolliseksi, että voisimme olla toistemme ystäviä. Aristoteles tosin sanoo: „Ystäviä? Ei ole mitään ystäviä!“, mutta ehkä hän silloin, kuten J. Roux sanoo, on ajatellut enemmän „saamista“ kuin „antamista“. Ystävyys sangen kauniissa merkityksessä on mielestäni mahdollinen ihmisten kesken, jotka harrastavat yhteistä epäitsekästä asiaa, samalla kun jokainen huolehtii omista personallisista asioistaan. (Huomautan ohimennen, etten puhu taloudellisista kysymyksistä; niistä olen ennen lausunut mielipiteeni.)

Toivotan siis kaikille teosofian harrastajille vuoden 1917 alkaessa: tulkaamme toistemme ystäviksi, osottautukaamme siksi, olkaamme sitä!

*

Tietäjän tilaajamäärä oli viime vuoden toisella puoliskolla 1770 (joulukuun numeroa levisi 1933 kpl). Koska Tietäjällä v. 1915 oli 1549 tilaajaa, oli siis viime vuoden kasvu 221 tilaajaa, joka aikakauskirjamme historiassa lienee rekordi. Minkähän luvun saamme merkitä muistiin tämän vuoden lopulla?

Tänä vuonna jatkuu vielä muutamia kuukausia Elsa Barkerin „Elävän vainajan kirjeitä“, mutta uusi jatkokirjotuksemme, joka keväällä alkaa, „Ilmestyskirja selitettynä“, tulee varmaan herättämään lukijoissamme suurta mielenkiintoa.

*

Eräs Tietäjän lukija, joka nimittää itseään „kristityksi“, on lähettänyt toimitukselle pari kysymystä vastattavaksi. Niistä ensimmäinen kuuluu:

„Teosofisen Seuran tarkoitus määritellään sen sääntöjen 2 §:ssä, jossa sanotaan sen olevan (seuraa kolme tunnettua ohjelmapykälää).

Tämän mukaan voisi siis Teosofiseen Seuraan kuulua kuka tahansa, koskapa harva ihminen lienee, joka ei tahtoisi harrastaa edellä siteerattuja asioita. Mutta kun lukee Tietäjää ja Teosofisen Seuran kustannustuotteita, niin jo ensi silmäyksellä saa kristitty todellisen kammon niihin. Niissä nimittäin puhutaan kohta ja miltei jokapaikassa jälleensyntymisestä aivan kuin todistettuna ja luonnollisena asiana, vaikkei missään kohti ole pystytty edes todennäköisillä syillä sitä todistamaan. Samoin ilmenee niissä erityinen Buddhan opin umpimähkäinen ihailu. Käytännössä on teosofia samaa kuin buddhalaisuus, ja luulenpa, että naurettaisiin, jos sanoisi olevansa teosofi eikä uskovansa jälleensyntymistä. Eikö siis näin ollen olisi joko pantava Seuran sääntöihin selvä määräys, että Teosofisen Seuran jäsenen tulee kannattaa Buddhan oppia ja uskoa jälleensyntymiseen, tahi sitten jätettävä Tietäjässä ja seuran kirjallisuudessa tuo jankutus jälleensyntymisestä ja Buddhan opin erikoisesta ihailusta kokonaan pois? Sillä eihän ole sääntöjen edellyttämää puolueetonta tutkimista sellainen, että yksi uskonto asetetaan toisen edelle ja jälleensyntyminen, jota ei nimeksikään ole pystytty todistamaan, umpimähkäisesti selitetään todeksi asiaksi.“

Teosofiseen Seuraan voi todella kuulua kuka tahansa, joka hyväksyy Seuran tarkoituksen ja tahtoo toteuttaa yleisen veljeyden ensimmäistä vaatimusta: yleistä suvaitsevaisuutta. Mutta yleinen suvaitsevaisuus on vaikea asia sille, joka ei ole ennakkoluuloton totuudenetsijä. Sentähden on myös Seuran mottona: totuus on korkein uskonto. Jos joku epäjumalamme – kutsukaamme häntä vaikkapa Kristukseksi tai Buddhaksi – on meille rakkaampi kuin totuus, silloin emme vielä kykene siihen äylliseen suvaitsevaisuuteen, jonka pohjana on rakkaus totuuteen.

„Kristitty“ sanoo, että häntä „ensi silmäyksellä kammottaa“ tuo teosofisessa kirjallisuudessa alati uudistuva „jankutus“ jälleensyntymisestä. Mutta minun tekisi mieleni kysyä: miksi? Senkötähden, että buddhanopissa puhutaan jälleensyntymisestä? Arvatenkin sentähden. „Kristityn“ mielestä jälleensyntymisoppi on „buddhalainen“ ja siinä hyvä: se jo leimaa koko opin vastenmieliseksi.

Eikö „kristitty“ siis ole huomannut, että teosofisessa kirjallisuudessa ei esitetä jälleensyntymistä buddhalaisena oppina, ei puolusteta sitä, sentähden että se on buddhalainen? Eikö „kristitty“ ole huomannut, että teosofia puhuu jälleensyntymisestä ja puolustaa sitä, sentähden että jälleensyntyminen – teosofian

mukaan – on tosiasia luonnossa? Mitä jumalallisella viisaudella on tekemistä buddhanopin enemmän kuin kristinopinkaan kanssa? Jumalallinen viisaus on tutkinut luontoa ja elämää, se on tehnyt havaintojaan asian todellisesta kulusta, – mitä sitä liikuttaa, enemmän kuin muutakaan tiedettä, uskotaanko sen tutkimuksiin vaiko ei? Se lepää luonnon ja totuuden helmassa ja odottaa aikaansa.

Mutta „kristitty“ ehkä myöntääkin, että teosofian kannalta jälleensyntyminen on luonnon tosiasia, koska hän on pahoillaan siitä, että teosofinen kirjallisuus ei todista jälleensyntymisopin totuutta, ei „nimeksikään“.

Minun silmissäni taas teosofinen kirjallisuus todistaa jälleensyntymisen todeksi niin hyvin kuin sitä saattaa tehdä nykyhetkellä. Mitenkä yleensä totuutta voi todistaa? Mitenkä todistamme pimeässä kellarissa istuvalle, että päivä on ulkona? Avaamalla luukun tai oven ja huutamalla: tule tänne ja katso! Samalla tavalla jälleensyntymisen lopullinen yksilökohtainen todistus on siinä, että ihmisessä itsessään herää muisto hänen omasta menneisyydestään. Kun se muisto herää, silloin ihminen näkee. Mutta ennen sen päivän nousua – paljon ennen – ihminen voi tulla järjessään vakuutetuksi siitä, että jälleensyntyminen on luonnon välttämättömyys. Puhumattakaan positiivisista perusteista, joita teosofinen kirjallisuus esittää, hän heti sanoo itselleen näin:

Mitä me oikeastaan tiedämme ja voimme todistaa? Voimmeko todistaa, että elämme vain tämän yhden kerran? Voimmeko todistaa, että elämämme alkaa syntymästä ja loppuu kuolemaan? Tai voimmeko todistaa, että kuoleman jälkeen odottaa meitä joko iankaikkinen autuus tai iankaikkinen kadotus?

Jos tähän väitetään, että kaiken todennäköisyyden mukaan meillä ei ole muuta kuin tämä yksi maallinen elämämme, vastaanme taas, että mikään todistus ei ole niin pettävä kuin todennäköisyyden. Aurinkokin kiertää näennäisesti maapalloa ja hukkuu illalla avaruuden mereen, mutta mene ja väitä astronomille, että niin todellisuudessa tapahtuu! Kristillinen kirkko uskoi niin keskiajalla ja opetti sitä autuudenoppina, mutta on myöhemmin ollut pakotettu notkistamaan polvensa tieteen paljastaman totuuden edessä. Varokoon nyt jokainen kristitty, ettei hänen kiihkoisa uskonsa yhteen ainoaan maalliseen elämään muodostu samanlaiseksi kompastuskiveksi, johon hänen autuudenuskonsa kerran pirstautuu!

Ja minkätähden taas ikuinen kadotus olisi puolueettomalle ajatukselle mieluisampi käsite kuin ikuinen kehitys? Minun mielestäni ikuinen piina on mahdoton käsittää järjelle, puhumattakaan siitä, että siihen ajatukseen sisältyy julmuus niin pirullinen, että uskon koko ajatuksen jonkun sairaan ihmisen keksimäksi mieluummin kuin rakkautta uhkuvan Jumalan. Niinkuin se muuten onkin.

Jos taas emme usko kadotukseen, täytyy meidän uskoa kehitykseen, jota ilman „iankaikkinen elämäkin“ olisi sängen tyhjä ja sisällötön. Mutta jos uskomme kehitykseen, miksi emme silloin uskoisi jälleensyntymiseen? Minkätähden olisi vastenmielisempää tai hullumpaa uskoa uuteen ruumistumiseen kuin vain haudantakaiseen kehitykseen? Sanoihan Jeesuskin, että Johannes kastaja oli se Elias, jonka tuleman piti.

Mitä taas kysymykseen buddhanuskon ihailusta tulee, en osaa siihen mitään vastata. Minä en ole sitä ihailua teosofisessa kirjallisuudessa tavannut. Itse ihailen kaikkia viisaita ja tietäjiä, Buddhaa niinkuin Kristusta, ja jos sydämeni heikkoudessa rakastaisin jotakuta vapahtajaa enemmän kuin toisia, olisi se juuri Kristusta. Missä minä olen Buddhasta kirjottanut? „Suuret uskonnot“ kirjassani ja ohimennen joissain toisissa. Mutta Jeesuksesta olen julkaissut eri teoksen ja rakkauteni häntä kohtaan pilkistää kyllä muuallakin näkyviin. Vaan mitä minä itsestäni puhun? Toisetkin teosofiset kirjailijat puhuvat yleensä enemmän kristinuskosta kuin muista uskonnoista. (Kts. esim. Mrs. Besantin „Kristinuskon salainen puoli“, V. H. V:n kirjoja j. n. e.)

*

„Kristityn“ toinen kysymys kuuluu näin:

„Tietäjän lokakuun vihossa kertoo naimisissa oleva mies ja usean lapsen isä taloudenhoitajattarensa kuolleen, jonka kanssa sanoo hänellä olevan 3 lasta. Tämän taloudenhoitajattarensa sanoo hän uskovansa tapaavansa vielä „uudessa ruumistumisessa“. Kun minä ja varmaan moni muu ei ole voinut ymmärtää, mikä on ollut sanotun kirjoituksen tarkoitus, niin sallittane kysyä: onko sanottu kirjoitus julkaistu siinä tarkoituksessa, että n. s. vapaa rakkaus on hyväksyttävää perheellisellekin miehelle ja oikein sanomalehteen painettavan arvoista, esimerkiksi ja opetuksiksi toisillekin teosofeille? Sivistysmaiden rikoslait säätävät sellaisesta rangaistusta – Indian rikoslakia en tunne, – mutta uskon, että Buddhakin kääntäisi kylkeään haudassaan, jos tietäisi, mitä kaikkea hänen oppinsa nimessä saatetaan harjottaa. Perhekäsite on yhteiskuntarakennuksen vankin pohja, ja onneksi meillä jalkavaimojärjestelmä ei ole saanut julkista kannatusta muussa kuin teosofisessa sanomalehdessä. *Kristitty.*“

Tässä kysymyksessä en toimittajana voi muuta kuin kohteliaimmin pyytää anteeksi, että Tietäjä on loukannut „kristityn“ pyhimpiä tunteita. „Julkiseen sanomalehteen“ pujahtaa tietysti silloin tällöin semmoista, joka loukkaa toisen tai toisen lukijan tunteita. „Aate“ on Tietäjän vanha avustaja ja hän ansaitsee kaikkea kunnioitusta ja kiitollisuutta Tietäjän puolelta. Kun surun häntä kohdatessa häntä lohdutti kertoa siitä toisille, olisiko Tietäjän pitänyt sulkea häneltä palstojaan?

Muuten en parhaimmallakaan tahdollani osaa asettua samalle kannalle kuin „kristitty“. Hänen näkökannastaan tuoksahtaa vastaani sitä tuomitsevaisuutta ja suvaitsemattomuutta, josta Kristus meitä varotti. Mutta Tietäjän tarkoituksena ei ole katsella ihmisiä yhteiskunnan jäseninä, vaan ihmisinä. Ei totuus ole tullut lohdutamaan ja valaisemaan meitä pappeina, tuomareina, opettajina, kauppiaina, virkamiheinä, vaan ihmisinä. Ihmisinä meillä on todelliset tuskanne ja murheemme ja ihmisinä me kaipaamme lohdutusta ja ohjausta. Minkätähden me siis tuomitsemalla ja arvostelemalla toisiamme lisääsimme toistemme taakkaa? Siinäkö veljesrakkaus

ilmenee? Kyllä meidän todella pitäisi olla itse „ilman syntiä“, että meillä olisi näennäistäkään oikeutta heittää ensimmäinen kivi!

Ja kuinka vanhurskaita me saatamme olla arvosteluissamme! Voisi todella luulla, että kristikuntamme on mallikelpoinen siveellisesti, että sen lait ovat viisaita ja vanhurskaita ja että niitä pelolla ja kunnioituksella noudatetaan. Voisi niin luulla, ellei tietäisi ja näkisi, kuinka päinvastainen on todellisuus. Kyllä minun kokemukseni on, että ne ihmiset, joille toiset sormea näyttävät, jotka maineensa puolesta ovat suhteessa tai toisessa „epäsiveellisiä“, useinkin ovat pohjaltaan ja todellisuudessa monta vertaa puhdassydämisempiä ja siveellisempiä kuin heidän tuomarinsa ja panettelijansa.

Näitä sanojani ei nyt arv. „kristityn“ enemmän kuin kenenkään muunkaan pidä käsittää niin, että muka puolustan „epäsiveellisyyttä“ tai „jalkavaimojärjestelmää“, käyttäkseni „kristityn“ sanaa. En puolusta mitään teoriaa, puolustan vain ihmisiä. Omia haaveitani rakkaudesta ja avioliitosta olen kyllä silloin tällöin esittänyt, ja että ne haaveet siveellisissä vaatimuksissaan tähtäävät korkealle, lienee lukijoilleni tuttua. Mutta haaveet ovat haaveita ja ihmiset ihmisiä. On hyvä haaveilla, mutta hyvä ei ole ummistaa silmiään elävälle todellisuudelle. Se joka vain pilviä tähyttää, ei osaa rakastaa ihmisiä maan päällä. Mutta meidän sydämemme on oleva hellä ihmisille heidän heikkouksissaan (meidän heikkouksissamme) – silloin ihannekin kuvastuu elävämpänä kyyneltyneelle katseellemme.

*

Eino Leino on Sunnuntain ensi numerossa tänä vuonna kirjottanut pitkän johtavan artikkelin Kalevala-kirjani johdosta. Hän muistuttaa mieleen, miltä eri kannoilta kansalliskirjaamme Kalevalaa on käsitetty ja valaistu, ja ennustaa uuden ajan olevan käsillä, ajan, jolloin ruvetaan ymmärtämään Kalevalaa paljon syvällisemmältä kannalta kuin ennen. „Oireina siihen pitäisin“, hän sanoo, „esim. paraikaa syntymässä olevaa Kalevala-seuraa, jonka tarkoitus on yhdistää kaikki kalevalaisen hengen läpituokemat tiedemiehet ja taiteilijat saman katon alle. Samoin sitä, että Kalevalaa kautta maan on opittu yhä enemmän rakastamaan meidän ainoana todellisena kansalliskirjanamme, että sen ilmestymisen vuosipäivää on ruvettu yhä yleisemmin viettämään meidän ainoana todellisena kansallispäivänämme, että Elias Lönnrotin ylevä hahmo on kohonnut yhä korkeammalle Suomen kansan tietoisuudessa ja että suomenkielen ja suomalaisen kirjallisuuden kehitys voidaan ilman hänen elämäntyötään aina vähemmän ajatella. Uskon, että maamme seisoo uuden kansallisen herätyksen kynnyksellä ja että tuo herätys on oleva sisimmältä hengeltään kalevalainen.“

Niitä lukijoitani, jotka mahdollisesti eivät ole nähneet Sunnuntaita, huvittanee kuulla, että Eino Leinon arvostelu on kauttaaltaan myötätuntoinen. Hän lausuu m. m.: „Ainakin olen omasta puolestani lukenut tämän 488 sivun laajuisen kirjan mitä suurimmalla mielenkiinnolla, yhtyen täydellisesti sen pääasialliseen, Kalevalaa

mystilliseltä kannalta käsittävään sisältöön. Yksityisseikoistahan voi olla eri mieltä, mutta jo itse kirjan henki ja tarkoitusperä ovat sympaattiset, uskoisin, jokaiselle suomalaiselle, ennen muita jokaiselle suomalaiselle kirjailijalle, taiteilijalle ja yleensä sisäistä näkemystä omaavalle kansallisuutemme harrastajalle.“

Yksityisesti olen myös saanut – sekä suullisesti että kirjallisesti – monta sydämellistä kiitoslausetta „Kalevalan avaimen“ johdosta; joista kaikista täten ilmituon iloni.

Kirjan menekki on tähän saakka ollut erinomainen, ja toivon että se yhä jatkuu ja vain lisääntyy.

*

Täksi jouluksi ilmestyneistä kirjoista tahdon erikoisesti mainita kaksi, joiden lukeminen tuotti minulle nautintoa: Eino Leinon *Helkavirsiä II* ja S. Vettenhovi-Aspan *Lördagskvällar*, edellinen sentähden että ensiluokkaiseen runolliseen kieleen pukeutuu todellinen sisäinen näkemys, jälkimäinen sentähden että siinä esiintyvät kansalliset suurmiehemme, Lönnrot, Runeberg, Snellman, Topelius y. m. nuorina tohtoreina, maistereina ja ylioppilaina. („Lördagskvällar“ on näytelmä, joka pian ilmestyy suomeksi.)

Suurella jännityksellä luin myös vanhan ystäväni Johan Kock vainajan kirjasen *Avoim kirje Arvid Järnefeltille*, jonka äsken on julkaissut „Vapaa Ajatus“. Vaikka kirjan aihe oli minulle tuntematon, koska en aikoinani seurannut Kockin ja Järnefeltin välisen ystävyuden surullista katkaisua, ja vaikka niinmuodoin Kockin broshyyri ei saanut minua vakuutetuksi Järnefeltin perinpohjaisesta syllisydestä, vaikutti kuitenkin minuun „Avoimen kirjeen“ perussävel niin haikean surulliselta, että annan sille arvoa suorastaan kirjallisena tuotteena. Kockilla oli niin omaperäinen tyyli, että on vahinko, ettei hän enempää kirjottanut eläissään. „Avoim kirje“ on aivan kuin ylistyslaulu ystävyydelle purevan ivan muodossa, ja siltä kannalta se on sekä opettavainen yleensä että tekijänsä miehekkään lapsellista persoonallisuutta erikoisesti valaiseva.

Huomattava kirjallinen uutuus on myös Tuovi Tenetin kertomus *Anita Boije*. Tekijän mystilliskristillinen maailmankatsomus on ytimeltään teosofinen ja kirjan lukuisat syvälliset ajatukset, esim. kuolemasta ja ikuisesta elämästä, ovat teosofisesti väritettyjä.

Teosofisen Kirjakaupan ja Kustannusliikkeen kustannuksella ilmestyy piakkoin uusia teoksia:

Kun aurinko kiertää pohjoiseenpäin, kirj. Mabel Collins.

Jeesus, kirj. Edouard Schuré.

Kansallisuus ja kieli, kirj. Veikko Palomaa.

Kehityksen laki, kirj. Väinö Valvanne.

Juhani Kodin kustannuksella ilmestyy niinikään kohdakkoin pieni nuoruudenkertomukseni *Sydänsuru*, myöhemmin Kodin oma uusi kirjanen *Uusi seurustelutapa nuorille*.

*

Viime vuoden loppupuolella siirtyi manan majoille kaksi huomattavaa psyykkisen ja okkultisen tutkimuksen veteraania: majuri *Oscar Busch* Ruotsissa ja tohtori *Papus* Ranskassa. Oscar Buschin nimi on suomalaisellekin yleisölle tuttu, sillä häneltä on suomeksi kolme kirjaa: „Suuret ihmeet“, „Mistä ja mihin?“ sekä „Himojen tulet“. Hän oli kotimaassaan suuressa arvossa pidetty ja suurta luottamusta nauttiva kansalainen, Saltsjöbadenin rautatieyhtiön monivuotinen tärehtööri, kuningas Oscar II:sen vainajan personallinen ystävä j. n. e. Minäkin tunsin häntä jonkun 15 vuotta ja olen viettänyt monta mielenkiintoista hetkeä herttaisen vanhan gentlemannin seurassa. Opettavaista oli kuunnella hänen kertovan lukemattomista spiritistisistä kokeiluistaan ja istunnoista, joissa hän oli ollut läsnä. Busch itse kehittyi selväkuuloiseksi mediumiksi loppuäällään, ja hänen monet kertomuksensa kuolemantakaisista oloista, jälleensyntymisistä y. m. ovat kaikki syntyneet tuon psyykkisen kyvyn nojalla: hän kuuli „henkien kuiskeen“ ja kertomukset kirjoitettiin äänettömän sanelun mukaan.

Papus, jonka oikea nimi oli Gérard Encausse, oli taas suomalaiselle yleisölle tuntematon, mutta sitä kuuluisampi Ranskassa ja yleensä teosofis-okkultisessa maailmassa. Hän oli todellinen tietäjävanhus, maagikko, kabbalisti, okkultisti. Hän oli ammatiltaan lääkäri, mutta aikaa hän löysi kirjottaakseen suuren joukon paksuja nidoksia salatieteestä. Hänen teoksensa osottivat tavatonta oppineisuutta, aineeseensa perehtyneisyyttä ja gallialaista selväjärkisyyttä. Mainitsen niistä etevimmät: *Traité méthodique* ja *Traité élémentaire de Science Occulte*, *Traité élémentaire de magie pratique* sekä *Le Tarot des Bohémiens*. Ne tekivät hänen nimensä kuuluisaksi ja kokosivat hänen ympärilleen joukon innokkaita oppilaita. Hänellä oli oma okkultinen koulunsa ja hänen auktoriteettinsa okkultisissa kysymyksissä oli Parisissa epäämätön. Hänen kirjojensa kautta tutustuin nuoruudessani niin sanottuun länsimaalaiseen salatieteeseen.

Rauha olkoon näiden molempain työntekijäin kanssa!

Helmikuu, s. 98-99

Luin äsken erään Jack Londonin teoksen. Tämä kuuluisa amerikkalainen kirjailija, joka hiljattain muutti manan majoille, oli minulle uutuuksena ja yllätyksenä melkein, etten ole ennen häneen tutustunut. Vuosia sitten näin jossain mainittavan, että Jack London oli sanonut romaaninsa „Ennen Aatamia“ syntyneen unielämässä kuvastuneiden muistojen johdosta, ja hänen kuolemansa johdosta kertoi eräs

amerikkalainen lehti, että kuuluisa kirjailija viime vuosina oli syventynyt salatieteellisiin tutkimuksiin ja ollut niistä erittäin hivistetty. Mutta vasta näinä päivinä, kuten sanottu, olen itse lukenut yhden hänen kertomuksistaan ruotsiksi *Tvångströjan* ("Pakkopaita", en tiedä onko sitä suomeksi), ja siinä hän selvästi osottaa uskovansa jälleensyntymisen elämän laiksi ja aito teosofisella tavalla ymmärtävänsä monta mysteriota. Kirja lienee hänen viimeisimpiään, koska se ruotsiksi ilmestyi vasta viime vuonna, ja on arvattavasti ikäänkuin kirjailijan testamentti ja uskontunnustus.

Se kertoo oloista eräässä Kalifornian vankilassa ja on voimakas vastalause kaikkea sitä järjetöntä kidutusta vastaan, jota kaikesta huolimatta harjoitetaan nykyajan vankiloissa. Kirjan „sankari“ professori Darrell Standing on miesmurhasta tuomittu elinkautiseen vankeuteen ja joutuu vankilassa erään kunnottoman toverin valheellisen ilmiannon vuoksi väärän epäluulon alaiseksi. Pakottaakseen syytettyä tunnustamaan heittäät vankilan tärehtööri hänet vuosikausiksi pimeään yksinäiseen koppiin ja kiduttaa häntä siellä tuon tuostakin n. k. pakkopaidalla, jota moni ihminen ei tuntiakaan kestä. Mutta mahdotonta on kukistaa professori Standingin mielenlujutta ja tahdonvoimaa. Hänellä ei ole mitään tunnustettavana, halveksien kiduttajiaan hän kärsii kaikki tuskat hymysuin ja oltuaan kymmenen vuorokautta yhtämittaa pakkopaidassa jättävät he hänet hengeltään yhtä lannistumattomana, mieleltään melkein virkistyneenä.

Hänen kestävyydellään on näet salaisuutensa. Eräältä toisessa kopissa makaavalta onnettomuustoveriltaan hän oppi merkillisen taidon: taidon kuolla elävänä ja herätä jälleen kuolleista, toisin sanoen taidon irtaantua ruumistaan ja sieluna liittää avaruuksien maailmassa. Kun hänen ruumiinsa puserretaan pakkopaitaan, lähtee professori Standing itse vapaana pois ja syventyy muistoihin menneistä elämästään, eläen uudestaan entisiä ruumistuksiaan. Kirja kertoo monesta jälleensyntymisestä ja Jack London on taitava kertoja. Esitys ruumiista poistumisesta osottaa myös, että tekijä itse on tehnyt okkultisia kokeiluja ja oppinut niistä.

Laajemmin käsitettynä „pakkopaita“ onkin itse maallinen elämä, tyrnä, johon ihmissielu tuon tuostakin heitetään ja jossa hänen tulee oppia kärsimyksen, kärsivällisyyden ja itsensä voittamisen ankara läksy. Sitä myöten, kuin ihminen oppii tätä läksyä, sitä myöten kärsimyskin muuttaa muotoaan ja paljastaa salaisia onnen aarteitaan.

Ei yksikään ajatteleva ihminen lue tätä Londonin kirjaa ilman henkistä nautintoa ja tyydytystä. Se on paksu nidos, helposti ja nopeaan luettu.

*

Elämme todella „käytännöllisyyden“ ajassa; pragmatinen menettelytapa filosofiassakin on muodissa. Yliopiston rehtorikin puhui avajaispuheessaan tieteellisen työn ja tutkimuksen yhteiskunnallisesta hyödyllisyydestä, leimatun totuuden etsintää totuuden itsensä takia tyhjäksi vanhanaikuisuudeksi. Ilokseni näen,

että – arvatenkin nuori – kirjottaja ruotsalaisessa ylioppilaslehdessä (*Studentbladet*) rehtorin puheen vastapainoksi huomauttaa siitä, että kaikki mitä suurta historian aikana on keksitty ja löydetty se on aina ollut tuloksena totuuden etsimisestä, jonka päämäärä on ollut totuus itse. „Kun barbaari miekka paljastettuna hyökkäsi Arkimedeen kimppuun, huusi tämä vain: älä sotke ympyröitäni!“ Onko selvempää todistusta siitä, että tieto on joillekuille henkeä kalliimpi? . . . Olen monta kertaa ajatellut, mitähän neuvoja hyödyllisyysapostolit olisivat antaneet Isaac Newtonille muodostaakseen hänen elämänsä mahdollisimman hyödylliseksi yhteiskunnalle. Monet olisivat varmaankin neuvoneet häntä noukkimaan matoja puutarhastaan estääkseen omenia ennenaikaisesti putoamasta maahan . . .“ (n:o 1, siv. 1).

Olen yhtä mieltä „Aatteen“ kanssa siitä, että kyllä filosofikin, jonka on vaikea „tulla toimeen“ taloudellisesti, on yhtä „käytännöllinen“ ihminen kuin etevin „käytännön mies“ – ja jos sanon ajatukseni suoraan, lisäksi, että ihminen, joka kaikessa toiminnassaan noudattaa korkeinta ja arinta oikeuden tuntoa, vieläpä omaa etuaan katsomatonta inhimillisyyttä, on monin verroin „käytännöllisempi“ ihminen kuin se, jonka ainoana silmämääränä on hyvä toimeentulo.

*

Teosofisen Kustannusliikkeen toimesta on ilmestynyt: *Teosofian alkeet nuorille*, kirj. O. J. H:der, hinta 75 p. Esitys on helppotajuinen ja sujuva ja toivon kirjaselle laajaa lukijakuntaa.

Maaliskuu, s. 102-105

Myötätuntoinen arvostelu joulukuun Tietäjässä pienestä kirjastani „Teosofia hengen uskontona“ loppuu seuraavaan lauseeseen: „Vallan erehdyttävää on, että se on saanut sijansa „Kristinuskoa“ sarjassa, sillä historiallisesta kristinuskosta siinä ei puhuta – niin mitään.“

Koska on luultavaa, että toisetkin lukijat ajattelevat samalla tavalla kuin kirjan arvostelija, tunnen halua selittää, miksi sijoitin tuon pienen kirjani „kristinuskoa“ sarjaan.

Olen ennen tässä aikakauskirjassa kertonut siitä henkisestä heräymyksestä, jonka sain kokea kahdenkymmenen vuoden ikäisenä (kts. Tietäjä, huhtikuu 1915). Löysin silloin mielestäni Jumalan, sen taivaallisen isän, josta Jeesus puhuu. Teosofiaa olin tutkinut kohta kolme vuotta, mutta henkinen uudestasytymiseni tapahtui niin sanoakseni kristinuskon merkissä. Leo Tolstoi, joka oli henkisenä oppaanani, vei minut evankeliumein Kristuksen yhteyteen. Se kuva todellisesta kristinuskosta, jonka silloin sain, ei ole häipynyt mielestäni. Se oli kaukana siitä, mitä uskovaiset yleensä kristinoppina pitivät. Se ei tiennyt mitään sijaissovituksesta, kuolemanpelosta, helvetistä tai jumalan armosta. Se ei ollenkaan vaivannut päätään sillä, oliko Jeesus

jumala vai ihminen. Se oli vain tietoa, sisäistä henkistä ja yliaistillista tietoa isästä jumalasta, joka rakasti. Ja se oli kristinuskoa sentähden, että Jeesus Kristus joka sanallaan ja teollaan todisti samasta elävästä jumalallisesta isästä; hänellä oli täydellisenä se tieto, jonka ensimmäinen salaisuus oli minulle paljastunut; hän oli siis kokenut ystävää, johon saatoin rajattomasti luottaa.

Mikä oli luonnollisempaa kuin että yritin pukea ajatuksiksi ja sanoiksi sitä sisäistä näkemystä, mikä minulla oli? Niin syntyi julkaisematon ruotsinkielinen kirjoitus, joka sisälsi saman kriittillisen analyysin teosofiasta, mikä nyt esiintyy äsken ilmestyneen pikku kirjani kuudessa ensimmäisessä luvussa. Jatko jäi sillä kertaa kirjottamatta ja saikin odottaa kaksikymmentä vuotta, ennenkuin se paperille pantiin. Se pyöri kyllä mielessä, mutta tuntui aina siltä, ettei kukaan sitä ymmärtäisi. Vasta viime kesänä, kun käsiini sattui eräs ruotsalainen kirja „Sann och falsk religiositet“, kirjottanut Richard Hejll, jota kirjaa Hufvudstadsbladet leimasi jokseenkin käsittämättömäksi järjettömyydeksi, innostuin ja päätin koetteeksi kirjottaa ja julkaista noita vanhoja mietteitäni ja kokemuksiani, koska mielestäni niiden järjettömyys kävi samaan suuntaan kuin yllämainitun ruotsalaisen ajattelijan.

Vaikka niissä esiintyvä näkökanta ei näennäisesti ole missään tekemisissä kristinuskon kanssa, kuvastuu se minulle aito kristillisenä protestanttisuutena. Siihen mielestäni itse asiassa kätkeytyy koko protestantismien syvin aate. Pieni kirjani, joka ei ole erityisempää huomiota herättänyt, on täten omissa silmissäni sekä filosofis-teosofisesti tärkeä että läpeensä kristillinen, vieläpä sangen syvässä merkityksessä.

*

Kun tulin maininneeksi tuon vanhan kristillisen kantani, jonka ydin on usko isään jumalaan, tahdon kääntää lukijaini huomion toiseenkin pieneen kirjaan, joka viime vuonna ilmestyi. Se on nimeltään „Jumala ja ihmiselämä, kirjeitä uskonnosta pojalleni kirjoitti Armas Takala“ ja sekin esittää uskontoa, jonka ytimenä on usko isään. Tekijä tosin ei puhu isästä yhtä metafysisillisessä merkityksessä kuin „Teosofia hengen uskontona“, joka tuskin isän nimeä mainitseekaan, – pikemmin voisi sanoa, että hän esittää maailman logosta, – mutta hänen ajatustapansa on siksi lähellä teosofisia näkökohtia, että teosofi myötätunnolla lukee kirjan rivejä, vieläpä suree sitä, ettei tekijä nähtävästi ole tutustunut teosofiaan.

Armas Takala uskoo siihen isään jumalaan eli logokseen, joka on „koko havaittavan avaruuden luonnontiedollisesti katsoen yksi ainoa minä“ (siv. 20). Hän on noussut käsitykseen siitä kehitysopin avulla. „Ihminen on maailma-minän yksityinen elin . . . Ymmärsin myös, että omasta elämästäni lähtien saatoin päästä varmuuteen maailmanelämän luonteesta, koska se kerran oleellisesti ilmeni minussa, minä kun elämässäni aivan todellisesti jatkoin tuon ikiammoisen ensi-minän elämää“ (siv. 21). Hän uskoo myös, että „äärettömyyksissä asuu meitä korkeampia olentoja, joiden luonnollisia sukulaisia me olemme . . . Koko äärettömyys on siis yksi ainoa

olento, joka tahtoo, ajattelee ja tuntee niinkuin mekin, mutta johon kuuluu sekä äärettömästi meitä alempia että äärettömästi meitä ylempiä elimiä“ (siv. 23). Takala kutsuu tätä jumalaa myös „ylipersonaksi“: „ihmis-minä on vain yli-personaan ilmenemys, sen ala-persoonaa“ (siv. 24). Ihminen elää täten „suuressa suvussaan loppumattomasti ja ihmiskunta kohoaa aina korkeampiin olemassaolon muotoihin, viimein sellaisiin, joita emme nykyisillämme pysty tajuamaan“ (s. 25).

Koska ihminen on vain jumalan elin, ei hänellä ole mitään omaa erillistä olemassaoloa (siv. 25). Ihmisen itsenäisyydestä siis ei voi puhua, koko itse-käsitteen tulee hävitä elämästämme ja ihmisen on niin muodoin kiellettävä itsensä, s. o. kiellettävä oma itsenäinen olemassaolonsa, jota hän on luulotellut (siv. 27). „Rukouksessa ihminen toteuttaa persoonallisuudestaan luopumisen“ (siv. 28). Mutta rukouksessa ihminen myös omistaa ja tunnustaa jumalan ylipersoonan, löytäen täten uuden arvon omalle elämälleen. Hän tuntee itsensä nyt jumalan pojaksi ja hänen rakkautensa jumalaan muuttuu askel askeleelta ehdottomaksi (siv. 29). Samalla hän ymmärtää, että jokainen ihminen on samanarvoinen jumalan lapsi kuin hänkin. Täten selviävät hänelle Kristuksen molemmat pääkäskyt: rakasta jumalaa ylitse kaikkia ja lähimmäistäsi niinkuin itseäsi.

Luonnollista on, että tekijä tämän näkemyksensä valossa katselee teosofisesti uskontojakin. Kaikki riidat „opin puhtaudesta“ ovat vailla todellista arvoa. Jumala itse, joka on ainoa todellinen toimija elämässä, pitää kokonaan opin puhtaudesta huolta; „me ihmiset vain lausukaamme vilpittömästi julki se käsitys jumalasta, jonka hän on itsekullekin meistä antanut. Vastakohdat noissa käsitteissä ovat aivan suhteellisia. Tosiasiassa on usko jumalaan kaikkina aikoina yksi ja sama. Tämä usko sisältää aina jumalan olemassaolon ja ihmisen „olemattomuuden“ – lausuttakoon tämä asia vaikkapa miljoonin kielin“ (siv. 34). „Se ihmiskunta, joka elämässään täydellisesti oppii tunnustamaan jumalan kunnian, on oleva uusi korkeampi 'rotu', 'laji'. Se on oleva yli-ihmiskunta“ (siv. 56).

Kirjanen semmoinen kuin tämä Armas Takalan broshyyri on ilahduttava merkki siitä, että teosofisia aatteita on ilmassa. Teosofisissa piireissä saamme todella yhtä mittaa todeta, että mitä me hiljaisuudessa ajattelemme, se kyllä julkisesti tulee kuulluksi usein sangen odottamattomalta taholta.

*

Minulta on viime aikoina monasti kysytty, mitä oikeastaan ajattelen n. k. Idän Tähdessä ja uuden opettajan tulosta, ja vaikka niihin kysymyksiin olen ennen vastannut, teen sen mielelläni nytkin.

Uskon samaten kuin monet ihmiset nykyään, että uusi aika on tulossa, uusi sivistys, veljellisempi yhteiskuntamuoto, veljellisempi kansainvälinen tila. Koska tämä uusi aika alkaa, on vaikea, niin, mahdoton määritellä vuosiluvuissa. Se on jo alkanut. Se on jo olemassa ihmismielissä ja ihmismielten kaihoissa, vaikka sen toteutuminen

fyysillisessä maailmassa tapahtuu askel askeleelta, vähitellen, niinkuin puu kasvaa siemenestä.

Uusi sivistys tarvitsee uusia pohjapiirustuksia. Uusia piirustuksia voivat luoda ainoastaan uudet ihmiset, nerokkuudessa, henkevyudessa, elämäntavoissaan uudet. Niitäkin jo on ollut ja on – ja miksei niitä yhä uusia syntyisi? Henkimaailman rikkauudet ovat tyhjentymättömiä. Ja miksei joku niistä jumalallisista lähettiläistä – enkeleistä – olisi ensimmäinen ja suurin? Miksei todella jokin „maailmanopettaja“ taas siunaisi tätä näkyväistä palloa läsnäolollaan?

Semmoista ainakin minulle näytettiin jouluna 1908, kun makasin vuoteellani, jalka taittuneena. Ja siitä ilosta, joka minut silloin täytti, kerroin heti julkisesti, kun taas pääsin jalkeille tammikuussa 1909. Ne kolme esitelmää, jotka pidin ja joissa tulevaisuutta kuvasin, julkaistiin saman vuoden jouluksi yhdessä kolmen Mrs. Besantin esitelmän kanssa, jotka samasta asiasta puhuivat. Kirjan nimi oli „Uuden ajan aamunkoitteessa“ (sitä ei ole enää saatavissa).

Sitä vastoin en ruvennut huolehtimaan siitä, koska tämä kaikki tapahtuisi. Olihan Madame Blavatsky „Teosofian avaimessa“ maininnut että seuraava henkinen sysäys annettaisiin v. 1975 jälkeen. Silloin siis ehkä ilmestyisi uusi opettaja. Mrs. Besant taas alkoi selittää, että hänen tulonsa tapahtuisi paljon pikemmin – ehkä kymmenen, viidentoista vuoden kuluttua. No niin, olihan sekin mahdollista. Viisaitten kanssa ei sovi riidellä. Mutta minä ajattelin myös Jeesuksen sanoja, että ainakin hänen tulonsa hetkestä tiesi isä yksin. En siis halunnut heittäytyä mihinkään varmaan uskoon tuon tulon muodollisen puolen suhteen, en siis spekuloida en ajasta, en paikasta, en henkilöstä. Sentähden en liioin liittynyt Idän Tähtien liikkeeseen, koska se nähdäkseni – ainakin alussa – pyrki rajottumaan määrättyyn uskoon juuri yllämainituissa suhteissa. Sanotaan, että Idän Tähti nyt on vapaampi ja vaatimattomampi. Hyvä sekin. Mutta jos ennustus toteutuisi aivan siinä muodossa kuin Idän Tähti ensin uskoi, eikö Idän Tähti silloin „vapaammaksi“ muuttuessaan itse asiassa olisi pettänyt uskoansa? Ennustukset ovat aina vaarallisia, sitä vaarallisempia, kuta yksityiskohtaisempia ne ovat; sillä niiden suhteen toteutuu aina vanha ranskalainen sananlasku, että „se nauraa paraiten, joka viimeiseksi nauraa“. Olkaamme sentähden varuillamme me kaikki, joiden suonissa juoksee profetallista verta!

*

Teosofisen Kustannusliikkeen kustannuksella on ilmestynyt suomennoksena uusi kirja Mabel Collinsilta: *Kun aurinko kiertää pohjoiseenpäin* (152 siv., hinta 1:50). Tämä englantilainen okkultisti on voittanut siksi monta ystävää Suomessakin, että uusi kirja häneltä varmaan taas ilolla tervehditään.

Nyt annan sydämeni puhua.

*

Nyt alkaa toteutua se, jonka olen uskonut tulevan, jota olen odottanut ja ennustanut. Nyt kaikki omin silmin näemme, että uusi päivä koittaa Suomelle – Europalle – koko ihmiskunnalle. Nyt on ajan kohdussa äärettömiä hyvän mahdollisuuksia, nyt kysytään Suomen kansalta, Venäjän kansalta, kaikilta Europan kansoilta: osaatteko ottaa tilaisuudesta vaarin?

Enkä saata muuta kuin rukoilla ja rukoilla, ettei olisi ollut turha niiden työ ja niiden tuska, jotka ovat kulkeneet syvimmän epätoivon gehennassa, jotka ovat olleet tuomitut elävinä astumaan voimattomuuden, kykenemättömyyden ja äännettömyyden hautaan. Heidän lukumääränsä on suurempi kuin kukaan aavistaa, ja heidän hiljaisten huokaustensa lukemattomuus poistakoon sokeuden toistenkin silmistä. Sillä nyt on ylösnousemuksen päivä koittanut.

*

Kun Suomen kansa nyt ajattelee, millä ihmeellisellä tavalla se on voittanut takaisin vapautensa, vieläpä suuremman ja kauniimman vapauden kuin sillä ennen on ollutkaan, täytyy sen tuntee riemua uhkuvaa kiitollisuutta kohtaloa kohtaan. Oikeutta on sittenkin maailmassa! Mutta yhtä rauhallisena kuin Suomen kansa kantoi pimeiden aikojen raskasta taakkaa, yhtä rauhallisena se nytkin ottaa vastaan myötäkäymisen lahjan kohtalon kädestä. Ja sille kansalle, jonka voittokas taistelu pimeitä voimia vastaan toi Suomellekin vapauden, sille kansalle Suomi ojentaa lujan ja vilpittömän veljeskäden. Suomen kansan sydän pysyy kovuudelle, vääryydelle, sorrolle kylmänä, mutta osota sille rakkautta, oikeutta ja inhimillisyyttä ja sen sydän on voitettu ainiaksi. Suomen kansa on uskollinen ystävä.

Kuinka monen suomalaisen sydän nyt uhkuu halusta auttaa venäläisiä veljiä! Mitä voimme heidän hyväkseen tehdä, millä edistää yhteistä asiaamme? Nyt meillä on yhteinen päämäärä: veljeyden, vapauden, valon voitto maailmassa! Luokaamme katseemme ihanteihimme!

*

Sotalaitos, asevelvollisuus, seisova armeija ja asetettu rauha on Suomen kansan hengelle vieras. Ei yksin sentähden, että ihmiskunnan suurimmat vapahtajat, Kristus ja Buddha, ovat olleet kaikkea verenvuodatusta ja väkivaltaa vastaan, vaan ennen kaikkea sentähden, että Tolstoin lailla Suomen kansa uskoo sotalaitoksen olevan suurimpana syynä kansojen onnettomuuteen. Ja minkätähden semmoinen rauhan profeta kuin Leo Tolstoi olisi syntynyt Venäjälle, ellei Venäjän kansan hengessä piile

sama rakkaus rauhalliseen elämään ja rauhalliseen työhön? Venäjän kansa tuntee epäilemättä samalla tavalla kuin Suomenkin kansa, että sota on syntiä, rauha ainoa luonnollinen tila ihmisten ja kansojen kesken. Valtioiden tulisi elää liitossa keskenään eikä sotajalalla. Eivät kansat sota tahdokaan, vaan huonot hallitukset. Mutta huonot hallitukset kukistuisivat pian, ellei niillä olisi sotajoukkoja käskettävinaan.

Suurin työ, minkä Europan kansat voisivat tehdä ihmiskunnan onnen puolesta, olisi noudattaa Bertha von Suttnerin neuvoa: „aseet pois!“ Ihana olisi se päivä ja ikimuistettava, jolloin Europan kansat päättäisivät luopua vallantavottelusta ja toisten sortamisesta, seisovista armeijoista ja keskinäisten sotien mahdollisuudesta, jolloin he yhdessä pyhästi lupaisivat elää veljinä keskenään ja tunnustaisivat kaikille, niin pienille kuin suurille kansoille samat elämisen ja olemisen oikeudet ja vapaudet.

Venäjän henkevä ja suurpiirteinen kansa on ottanut ensimmäisen askeleen tähän suuntaan. Älköön olko turha Venäjän kansan jättiläistyö. Seuratkoot toiset Europan kansat esimerkkiä, heittäkööt hekin ikeet hartioiltaan, vapautukoot, valistukoot, veljistykööt.

*

Ei Suomenkaan asema tässä kysymyksessä ole merkityksetön. Onhan Suomi elinvoimainen sivistyskanssa, jonka sana paljon painaa europpalaisessa vaa'assa, jos Suomi läheisessä liitossaan Venäjän kanssa on Venäjän ohjaavana ja arvostelvana omanatuntona, joka sydäimestään kannattaa ja tukee Venäjän kaikkia hyviä pyrkimyksiä. Kun nyt Suomen valtiopäivillä – ainakin sodan loputtua – tulee kysymys asevelvollisuus- y. m. asioista, on suuresta merkityksestä, että Suomen kanta kysymyksessä on mahdollisimman kaukonäköinen ja selväpiirteinen. Suomen pitäisi jyrkästi edustaa rauhan kantaa, voimakkaasti kannattaa yleiseuoppalaista aseiden riisumista. Järjetöntä olisi, jos Suomi olisi ajan hengelle niin vieras, että se omasta vapaasta tahdostaan palaisi entiseen asemaansa asevelvollisuuskysymyksessä, edes odottamatta suuria ratkaisuja Europan näyttämöllä.

*

En ymmärrä paljon käytännöllistä politiikkaa enkä koskaan ole siihen sekaantunut. Politikoisijat ovat mielestäni liiankin usein vailla ehdottoman selväpiirteisiä ja vakavia siveellisiä ja oikeuskäsitteitä. Poliittista vehkeilyä ei tarvita ollenkaan, jos kansojen johtajilla on rehelliset, vilpittömät ja epätsekkäät, s. o. kaikkien parasta tavoittelevat tarkotukset ja päämäärät. Vehkeily syntyy syrjävaikuttimista.

Kun ajattelen nykyhetken tapahtumia, kuvastuu mieleeni, kuinka erilaisiin suuntiin tapahtumat voisivat kehittyä, jos vain sattuma johtaisi maailmaa. Me jotka nautimme vallankumouksen siunauksista, toivomme tietysti, että Saksan kansa empimättä noudattaisi Venäjän jaloa esimerkkiä. Toivottavasti kohtalokin niin säätää.

Ranskalaisen sananparren mukaan kuitenkin „odottamaton aina tapahtuu“. Saamme sentähden ottaa lukuun senkin mahdollisuuden, että Saksa vielä itsepintaisesti jatkaisi tuhoisaa sotaansa yksinvaltiuden puolesta. Ja jos silloin Suomikin joutuisi sen toimintapiiriin sisäpuolelle, jos Saksan sotavoimat lähenisivät Suomen rantamaita, mikä silloin jäisi Suomen kohtaloksi? Mitä Suomen kansan silloin tulisi tehdä? Tällä hetkellä on ainakin yksi asia eittämättömän varma: meidän täytyy täydellä luottamuksella antaa venäläisten valtiomiesten ohjata asiain kulkua.

Toivokaamme kuitenkin, ettei meitä aseteta näiden äärimmäisten vaikeuksien eteen. Toivokaamme, että Saksan kansa vapauttaa itsensä yksinvaltiudesta. Toivokaamme, että kohtalon käskystä tämä julma sota kohta loppuu. Toivokaamme, ettei sota lähene meidän rantojamme. Mitä hyötyä olisi yhä uusien maiden ja kansojen hävittämisestä?

Ja jos me Suomessa vakavasti käymme työskentelemään uuden ajan aatteiden ja ihanteiden puolesta, jos me sisäisissä oloissamme yksimielisesti käynnymme suuria parannuksia toimeen panemaan, jos me luovumme pikku riidoistamme ja pyyteistämme, jos me todella epäitsekästi tahdomme antaa kaikkemme kansamme onnen, isänmaamme ja ihmisyyden puolesta, silloin kohtalo ehkä säästää meidät sodan tuhoista ja turmioista.

*

Kuinka me suomalaiset sentään olemme kylmiä ja hitaita! Orjan merkki ei helposti otsastamme häivy. Olin eilen läsnä kansalaisjuhlassa Kansallisteatterissa. Siellä oli puheet ja lausunnot, soitot ja laulut: porilaisten marssi, maamme laulu, marseljeesi . . . Tunnelma ei kuitenkaan korkealle kohonnut. Puheet tuntuivat kalpeilta ja aroilta, yleisö yllätetyltä ja hämmästyneeltä. Toinen puhujista osui oikeaan huudahtaessaan: onko unta tämä aika, jossa nyt elämme – tulemmeko vielä katkeraan todellisuuteen heräämään!?

Kenraalikuvernöörin aitiossa näkyi kaksi Suomen ystävää: kenraalikuvernöörin apulainen parooni S. Korff ja amiraali Maksimoff. Kun jälkimäinen ohjelman loputtua kääntyi yleisön puoleen ja lämpimästi huudahti: eläköön Suomi!, silloin yleisönkin rinta paisui ja sydäntä ja tunnetta oli ilmassa. „Eläköön“ huudettiin, käsiä taputettiin ja nenäliinoja huiskutettiin, mutta kenenkään huulilta ei kuuluvasti kaikunut se eläköönhuuto, joka kyllä monen sydäimestä kielelle nousi – huuto: „eläköön Venäjä! Eläköön vapaa ja veljellinen Venäjä!“ . . . Niin hitaita me olemme . . .

*

Ellen erehdy, on meidän työväenpuolueemme yhteiskunnallinen ja valtiollinen ohjelma juuri se ohjelma, jota kannatan. Minulla ei ole käsillä painettua ohjelmaa –

kaipaakaan semmoista, — mutta mikäli muistan sisältävät sen pykälät juuri niitä päivänselviä vaatimuksia, joita minullakin olisi, jos politikoitsijana toiminisin; ehkä olisin vielä radikaalisempi, en ainakaan miedompi. Kulkevathan sosialistiset ihanteet rauhan suuntaan vapauden, veljeyden, tasa-arvoisuuden merkissä.

Eräs kohta työväen ohjelmassa koskee esim. kirkon erottamista valtiosta: „uskonto on julistettava yksityisasiaksi“. Valtiokirkon sijaan astuvat vapaat seurakunnat, liitot, kirkot kuten Amerikassa. Tämä on kansamme onnelle ja valistukselle niin tärkeä kysymys, ettei sitä mitenkään käy sivuuttaminen. Semmoinen suuri muutos on saatava aikaan. Suorastaan häpeällistä olisi vapaan kansan tyytyä kirkolliseen holhousvaltaan, joka „hengellisyydestään“ huolimatta turvautuu poliisivoimaan aineellisia etujaan ajaessaan. Entisinä „hyvinä“ aikoina, jolloin maassamme vallitsivat „lailliset“ olot, vainottiin eriuskolaisia ja lahkolaisia mitä julkeimmalla tavalla sakoilla, vankeudella j. n. e. Kuinka voisimme toivoa, että vain ne ajat palaisivat? Ei, uusi aika vaatii laillisuutta ja järjestystä vallan uudessa muodossa, se vaatii, että kansalaisen omantunnon, lausumis-, kokoontumis- j.n.e. vapautta turvataan ja suojataan kirkollistakin y. m. väkivaltaa vastaan. Ja paras turva on siinä, että kirkko erotetaan valtiosta.

Silloin mekin Teosofisena Seurana heti olemme vapaat jättämään kirkon ja muodostamaan oman seurakuntamme. Ja ne suuret verot, jotka nyt vuosittain menevät meille personallisesti tarpeettomalle kirkolle, saamme silloin koota oman seuramme ja oman työmme hyväksi, jotta kilpailu olisi vapaa „hengelliselläkin“ alalla.

*

Ajattelen Suomen lippua. Kaikki olemme nyt iloinneet siitä, että „leijonalippu“ on liehunut katoillamme: punainen lippu ja kultainen leijona. Onhan se kaunis, — ja kuitenkin se muistuttaa niitä vanhoja aikoja, jolloin ihailtiin ruhtinaallista valtaa ja mahtavuutta. Mitä suomalaista siinä ihailussa on? Eihän leijonakaan ole suomalainen vertauskuva! Me suomalaiset emme ihaile ulkonaista loistoa, mahtavuutta ja valtaa. Me ihailemme, rakastamme ja kunnioitamme sydämestämme vain hengen herruutta, sanan mahtia, valon voimaa. Niin teemme, kun olemme itsellemme rehelliset, kun olemme omaa itseämme. Meidän sankarimme ovat tietäjiä, inhimillisesti yleviä mahtajia.

Leijonaa ei ole Kalevalassa. Kalevalassa on korkeintaan kotka. Mutta minkätähden kotkankaan tarvitsisi vaakunassamme ylpeillä? Onhan Kalevalassa toisia symboleja, jotka yhtä kauniisti ja ehkä vielä sattuvammin kuvaavat Suomen kansallista henkeä. Onhan kantele!

Miksei meidän vaakunassamme olisi kanteleen kuva? Kertoisihan se Suomen kansan uskosta kauneuden, taiteen, soiton, laulun, sanan, tiedon valtaan. Vaatimaton se olisi, mutta sisältörikas ja henkevä vertauskuva!

Entä värit! Eräässä kysymysillassa kysyttiin äsken: mitkä ovat Suomen värit? Vastasin siihen, että Suomen auran pohjaväri on sininen. Runollisessa intuitsionissaan Topelius aavisti oikein: sininen on Suomen väri. Se on kansallisen itsemme korkeampi ja syvämpi väri. Sen niin sanoakseni personallinen väri on pohjaltaan viheriä ja pinnalta myös punainen. Sanoisin sentähden, että Suomen värit ovat sininen ja viheriä (valkoinen on tietysti syvimmällä kaikkien kansojen väreissä). Sininen ja viheriä yhdessä, sopivissa vivahduksissa, ovat silmälle sangen miellyttävät ja lepoisat.

Miksemme siis voisi ajatella sinivihreätä lippua, johon olisi kuvattu kultainen tai hopeinen (valkoinen) kantele. Ajatelkoot taiteilijamme tätä!

*

Lauri Haarla on helmikuun „Sanassa“ kirjoituksessa „Veljeydenaate ja sosiaaliset kysymykset“ tuonut ilmi seuraavan aito teosofisen näkökannan:

„Mutta voin jo viitata kuitenkin yhteen, myös Hellaan ajalta saakka eläneeseen aatteeseen, joka on erottamattomassa yhteydessä veljeydenaatteen kanssa sen koko laajuudessa. Voin viitata sielun sopusoinnun aatteeseen. Sielun *harmonia* vapauttaa ihmisen ristiriidoista, antaa ymmärtämyksen suuren lahjan. Mikä on sitten tuo sielun tasapaino? Selitän sen muutamalla sanalla: Me voimme nykyisen sielutieteen mukaan tarkastella jokaista sielunelämän eli tajunnan tapahtumaa kolmelta eri puolelta, me näemme sen älynä, tunteena ja tahtona. Jos me nyt näemme ihmisen, jonka sielunelämässä tunnepuoli on vallitsevana ja hän kiihkeän, umpimähkäisen tunteen ajamana rientää elämässään äärimmäisyydestä toiseen, synkkyydestä remuavimpaan mielentilaan, horjahtelee halusta haluttomuuteen, emme sano tuolla ihmisellä olevan sieluntasapainoa, sillä hän on omien mielenliikutustensa alainen, niiden orja. Mutta ei myöskään ihminen, joka noudattaa kaikessa vain kylmän järjen päätelmiä, ole harmoniaa saavuttanut, hän lankee itsekkyyteen, hän jäykistyy, hän ei elä elävää elämää. Sielun tasapainon aate väittää siis, että vasta kolme sieluelämän ainesta tasapainoon saatettuna tuo ihmiselle rauhan: kirkkaan älyn, josta lempeä tunne poistaa itsekkyyden ja jotka molemmat elämän toiminnoissa vie voittoon luja siveellinen tahto. Tämä harmonia-aate avaa tien veljeydenaatteen korkeille kunnalle. Väitän: vain sille tasolle pyrkivät tai nousseet miehet ratkaisevat yhteiskunnan riitakysymykset.“

*

Uusia kirjoja on taas ilmestynyt. Uus-uskonnollinen Kustannusliike O. Y. on julkaissut uuden kirjansa C. Jinarajadasalta: *Mitä me tulimme opettamaan*, joka puhuu rakkaudesta, joka on voimaa, kauneudesta, joka on iloa, ja toiminnasta, joka on elämää. Hinta 75 p. Juhani Kodin kustannuksella Tampereella on ilmestynyt

Elia Veran kirjottama pikkukertomus *Sydänsuru*. Sen hinta on 60 p. Teosofinen Kustannusliike on liittänyt uuden numeron sarjaansa „Puheita Suomen kansalle“: Väinö Valvanteen esityksen *Kehityksen laista*. Hinta 10 p. Huomautamme tästä teosofisille loosheille ja aatteenme levittäjille. Kun vähintään 100 kpl. ostetaan kirjasta „Kehityksen laki“, myönnetään 40 % alennus, kuten ennenkin.

Touko- ja kesäkuu s. 198-203

En usko vihaan enkä väkivaltaan. En usko, että rauha voidaan sodalla rakentaa. En usko, että hyvä saadaan pahalla aikaan. Mutta sen uskon, että kun paha on itsensä tyhjentänyt, pääsee piilossa ollut hyvä itsestään näkyviin. Sen uskon, että kun sodan kauhuissa valloille päässeet intohimot, ahneus, kateus, viha, kosto, verenhimo, hävittämishalu j. n. e. ovat itsensä väsyksiin temmeltäneet, silloin rauha, kansojen luonnollinen tila, palaa itsestään. Uskon ainoastaan ihmiskunnan rakentaviin voimiin: järkeen ja rakkauteen. Ja riemuitsen siitä, että niiden voimien hiljainen mutta suuria synnyttävä vaikutus nyt on alkanut Europassa näkyä.

Luulin ennen, että kaikkein teosofein kanta olisi ollut tämänlaatuinen. Oli mielestäni päivänselvä, että teosofit, jotka uskoivat veljeyteen, eivät missään muodossa kannattaneet väkivaltaa, murhaa tai sotaa. Siinä luulossani kuitenkin petyin, sillä nykyinen sota osotti, että teosofit samoin kuin sosialistit alistuivat „Jumalan vihan“ vaatimuksille ja jakautuivat eri leireihin kansallisuuksiensa ja sympatiojensa mukaan. Tietysti poikkeuksia on ollut – semmoisia, jotka ovat seisonet pää pystyssä ja kylmänä, sydän hellä kaikkia kohtaan, – ja varma olen siitä, ettei kenenkään teosofin sydämeen viha ole mahtunut, ei viha eikä muut sodan intohimot: Ardshunan lailla he ovat taistelleet tai muulla tavalla olleet mukana himottomina, maltillisina, vakuutettuina siitä, että se oli oikein, että se oli heidän velvollisuutensa. Mutta turhaan olen odottanut, että esim. johtavat teosofit olisivat tuominneet sodan semmoisenaan vääräksi ja pitäneet luonnollisena, että teosofein tehtävä olisi ollut pysyä siitä loitolla.

Sen sijaan olen saanut tutustua kahteen, jyrkästi vastakkaiseen mielipiteeseen sodasta ja sen näkymättömästä puolesta. Molemmat ovat kyllä yhtä mieltä siitä, että näkyväisen maailman sota on vain heijastusta taivaallisesta taistelusta korkeammilla tasoilla – taistelusta, jota, kuten muinoin Atlantismaalla, „valkoiset“ ja „mustat“ voimat keskenänsä käyvät. Mutta samalla kuin ympärysvaltojen teosofit ovat lujasti vakuutetut siitä, että „valkoiset“ voimat taistelevat heidän ja „mustat“ vihollisten puolella, samalla keskusvaltojen salatieteilijät ovat yhtä varmoja siitä, että „valkoiset“ ovat heidän puolellaan. Edelliset perustelevat kantaansa sillä, että liittolaiset taistelevat pienten kansojen vapauden, kansanvaltaisten ihanteitten, ihmiskunnan kehityksen ja sivistyksen, yleensä uuden ajan aatteiden puolesta, jota vastoin syyttävät keskusvaltoja siitä, että niiden päämäärä on yksinvaltius, militarismi, orjuus, ahdas nationalismi j. n. e. Jälkimäiset taas sanovat käyvänsä pyhää sotaa velvollisuuden täyttämisen, järjestyksen, oikeudellisuuden, todellisen valtioatteen ja uskonnon puolesta. On

selvä, että jos itse teosofina vähimmässäkään määrässä kannattaa sotaa, täytyy kallistua joko toiseen tai toiseen edellämainittuun suuntaan. „Kannattamalla sotaa“ tarkoitan, että uskoo sodan niin sanoakseni pyhyteen, uskoo, että sodassa ovat mukana sekä „valkoiset“ että „mustat“ voimat näkymättömässä maailmassa. Siitä uskosta seuraa myös usko „valkoisten“ voittoon – niin „valkoiset“ ovat jo voittaneet korkeammilla tasoilla. Ja tämä merkitsee englantilaisen teosofin silmillä katsoen, että liittolaisten voitto saksalaisista on varma, mutta taas saksalaisen antroposofin kannalta, että keskusvaltojen lopullinen voitto on yhtä varma.

On luonnollista, että tällaisilla jakoperusteilla ei päästä pitkälle. Niinkauvan kuin ei „valkoisten“ ja „mustien“ periaatteellinen ero ole arvostelijalle selvä, niin kauan hän kansallisten sympatiojensa sokaisemana joutuu käyttämään noita nimityksiä mielivaltaisesti. Sentähden on välttämätöntä, että ensin ymmärrämme tämän periaatteellisen eron „valkoisten“ ja „mustien“ voimien välillä.

Kehityksen valkoiset voimat, totuuden, rakkauden, vapauden, valistuksen ja viisauden voimat ovat väkivallan mustien voimien vastakohta. Niiden päämääränä on ihmisyksilöiden vapautuminen, veljistyminen, itsenäistyminen, täydelliseksi tuleminen, jota vastoin mustien voimien silmämääränä on ihmisjoukkojen kurissa pitäminen, orjuuttaminen ja hyödykseen käyttäminen. Valkoisten kannalta tarkoitus ei pyhitä keinoja, vaan tarkoituksen pyhyys juuri ilmenee puhtaissa keinoissa. Mustat sitä vastoin noudattavat jesuitain menettelyä: he turvautuvat minkälaisiin keinoihin tahansa saavuttaakseen tarkoituksiaan.

Valkoiset eivät näin ollen käytä sotaa tarkotustensa saavuttamiseksi: sota on sinään mustien työtä. Herjausta ja Jumalan pilkkaa on asettaa jumalallisia voimia sodan yhteyteen. Taistelevat armeijat rukoilevat molemmin puolin Jumalaa avukseen. He eivät vielääkään käsitä, että Jumala ei tahraa käsiään verellä, että Jumala ei ole sodan, vihan ja vääryyden, vaan rauhan, rakkauden ja oikeuden Jumala.

Sota on välttämätön, niin kauan kuin mustilla on valtaa, s. o. niinkauvan kuin ihmiset ihailevat ja hyväksyvät maallista valtaa, voimaa, mahtavuutta, suuruutta ja kunniaa, sillä tästä ei ole kuin askel väkivaltaan, sortoon, sotilaskuriin, pakkoon ja tyranniuteen. Sota muuttuu tarpeettomaksi heti, kun ihmiset lakkaavat sokeasti uskomasta, tottelemasta, mahtavuutta ja kunniaa ihailemasta, väkivaltaa hyväksymästä. Äkkiä heille silloin selvenee, missä ja minkälainen Jumala on.

Väärin on siis väittää, että „valkoiset“ taistelevat toisten tai toisten valtojen puolesta. „Valkoiset“ eivät „taistele“, jos siihen sanaan sisältyy pieninkään vivahdus väkivallan käytöstä. „Valkoiset“ ainoastaan työskentelevät aatteiden puolesta, mutta mustat yllyttävät ihmisiä taisteluun, jossa väkivaltaan turvaudutaan. Ihmiset, jotka ovat harhaanvietyjä, uskovat tietysti taistelevansa oikeuden puolesta eivätkä huomaa, että ihanteita ei voi väkivallalla toteuttaa. Kun Atlantismaalla „valkoiset“ ja „mustat“ kävivät suurta sotaa keskenään, tapahtui tämä fyysisessä maailmassa, ei korkeammilla tasoilla. Ei siis saata viitata atlantilaisiin aikoihin, kun nyt puhuu „valkoisten“ ja

„mustien“ taisteluista korkeammilla tasoilla. Korkeammilla tasoilla näitä taisteluja ei ole nyt olemassa sen enemmän kuin silloinkaan.

Ja kuitenkin valkoiset ja mustat voimat ovat mukana maailmantapahtumissa nyt niinkuin aina. Ja juuri mukana toisilla tasoilla, jos tälläkin. Ymmärtäkäämme vain oikein niiden keskinäistä suhdetta.

Valkeuden voimat ovat joka kansassa mukana siinä kohden ja siinä määrin, missä on vilpittömyyttä pyrkimystä rakkauteen, rauhaan, veljeyteen, totuuteen, epäitsekkyteen, anteeksiantoon. Jos tätä pyrkimystä on enemmän toisessa kansassa kuin toisessa, ovat myös valkoiset voimat suuremmassa määrässä siinä läsnä. „Valkoiset“ tulevat tietysti lopulta „voittamaan“, koska he aina ovat voitolla taivasten valtakunnassa (”tapahtukoon sinun tahtosi niin maan päällä kuin taivaissa”), mutta tämä ei merkitse sitä, että fyysisessä maailmassa jommankumman taistelevan puolen pitäisi päästä voitolle: semmoinen voitto masentaisi vain toista ja herättäisi hänessä kostonhimoa; se olisi väkivaltaista voittoa ja siis mustien voittoa ja antaisi vain aiheutta uusiin väkivallan tekoihin, uusiin sotiin ja uusiin maailmanpaloihin. Vaan valkoisten voitto tässä sodassa merkitsisi, että veljeyden, vapauden ja totuuden voimat veisivät voiton väkivallan, sarron ja sodan voimista, toisin sanoen, että kansat itse kaikkialla nousisivat ja vapauttaisivat itsensä mustien kahleista.

Sillä katso: joka kansan sydämessä elää valkeuden voima, veljesrakkauden ja totuuden syvä elämäntieto. Mutta joka kansaa ahdistaa myös musta usko vallan, väkemyyden ja suuruuden painajaiseen. Tämän uskon edustajina ovat enimmäkseen kansojen hallitukset. Kansat eivät vapaudu mustasta uskostaan taistelemalla sen puolesta toisiaan vastaan. Ne vapautuvat siitä ainoastaan siten, että lakkaavat taistelemasta toisiaan vastaan ja että kukin omassa keskuudessaan heittää päältä mustan uskonsa. Jos nykyinen sota loppuu valkoisten voitolla, loppuu se siis joko yleisten vallankumousten merkissä tai veljellisen ja järkipärisen sopimuksen avulla. Eikä siinä voitossa tule kysymykseen rahallisia korvauksia enemmän kuin maitten anastuksiakaan. Siinä voitossa on pääasia, että valtakunnat päättävät elää keskenään veljellisessä rauhassa ja sisäisesti panevat toimeen kaikkia valkeuden voimien vaatimia uudistuksia.

Tämä nyt on ollut minun kantani alusta saakka, vaikka vain ohimennen olen osannut siitä Tietäjässä kirjoittaa (kts. esim. 344 kys. siv. 357, Tietäjä 1915.) Mutta lukijani ymmärtävät, kuinka suurella sisäisellä ilolla olen seurannut nykyisiä tapahtumia. Olen aina uskonut Venäjän kansan suureen tulevaisuuden tehtävään, ja vaikka uskoni pantiin hirmuiselle koetukselle viime aikoina, olen nyt kaikki tuskani unohtanut, nähdessäni, että Venäjän kansa sittenkin ensimmäisenä Euroopassa antoi sijaa sydämessään valkeuden voimille. Ennustin tämän venäläisille teosofeille jo ennen sotaa, käydessäni Pietarissa marraskuulla 1913, ja jos sanani silloin lohduttivat kuulijojani, ajattelen niitä minäkin kiitollisena, sillä en omiani puhunut, vaan sitä mitä tunsin ja näin.

Sekä julkisesti että yksityisesti on nykyään paljon puhuttu Suomen itsenäisyydestä, eikä tämä ajatus ollenkaan tunnu hämmästyttävän Suomen kansaa. Ja miksi se hämmästyttäisikään? On Suomen kansa niin elinvoimainen, niin omaperäinen, niin henkisesti itsenäinen, ettei sen enää ulkonaisestikaan tarvitse kulkea lasten kengissä. Miksei se siis ottaisi vastaan, miksei se vaatisi sitä vapautta, joka sille luonnostaan tuleva on?

Toiset arvelevat, että kaikilta mahdollisilta yllätyksiltä pitäisi Suomen itsenäisyyttä turvata europalaisilla garantoilla – muuten ei se olisi luotettava. Toiset arvelevat, että valtiollinen itsenäisyys tulisi Suomelle liian kalliiksi, sillä mistä ottaisimme varat sotavarustuksiin, laivaston ja armeijan ylläpitämiseen? Molemmista näistä arveluista pilkistää mielestäni näkyviin se harhausko vanhaan maailmanjärjestykseen, jonka olisi pitänyt saada kuoliniskunsa nykyisessä sodassa. Mitä tässä sodassa ovat auttaneet paperille kirjoitetut sopimukset ja takaukset, mitä pienten kansojen armeijat ja sotavarustukset? Mihin ne ovat vieneet? Kysykää Belgian ja Serbian raunioilta, kysykää niiden kansojen nääntyviltä jätteiltä. Toki meidän pitäisi ymmärtää, ettei semmoisiin tuulentupiin ole luottamista: ei lupauksiin eikä aseisiin.

Uuden ajan aallot kuljettavat kansojen valtioaluksia aivan toisiin satamiin. Nyt keskinäinen luottamus ja ystävyys tulee perustumaan siihen, että väkivallan teko sinään on mahdoton. Kun Europan kansat riisuvat aseensa, silloin ei ole enää voimakkaita ja heikkoja kansoja vanhassa merkityksessä: suuria ja pieniä kansoja on, mutta kaikki ovat samanarvoisia ja yhdenvertaisia, kaikki tukevat toisiaan, ei kellään ole mitään pelättävää toisilta.

Miksi siis haaveilisimme Suomesta, joka seisoi irrallaan toisista ja jonka aina pitäisi olla valmis aseilla puolustamaan itsenäisyyttään? Pois se. Rakastakoon Suomi toisia, niin ettei sen tarvitse toisia pelätä. Olkoon todellisesti toisten liittolainen, luonnostaan ystävä toisille, silloinhan Suomi samalla on itsenäinen. Hieman realistisemmalla kielellä: toivottavasti tulee aika, jolloin Europan kansat – koko maailman kansat – liittoutuvat suureksi maailmanvallaksi, sitä lopullista yhteyttä edistävät pienemmät liitot nyt jo; miksei siis Suomi olisi läheisessä ystävyysliitossa Venäjän kanssa, sisäisesti täysin itsenäinen, ulkonaisesti jonkun verran riippuvainen Venäjän liittovaltojen yhteisjohdosta, niinkuin perheenjäsen ainakin on riippuvainen toisista perheenjäsenistä? Suurvaltojen harha on juuri ollut siinä, että ovat käsittäneet vapauden merkitsevän vallattomuutta. Tulevaisuudessa ei yhdenkään kansan pidä ajatella vapautensa olevan siinä, että se „saa tehdä mitä tahtoo“. Päinvastoin vapaus on siinä, ettei tahdo tehdä mitä ei saa, ja kansojen keskinäinen vapaus on sitä, etteivät tahdo tehdä toisilleen väkivaltaa. Sitä kansat itse eivät tahdokaan, ellei heitä johdeta harhaan. Luonnostaan kansat rakastavat vapautta ja ovat vapaita.

Suomen itsenäisyyden paras turva on siinä, että Suomi on aseeton ja siksi jää. Kun Suomi on vilpittömän rauhan rakentaja, silloin eivät toisetkaan sen rauhaa tahdo häiritä.

*

Leijonalippu näkyy saavan yleistä suosiota osakseen, enkä suinkaan aio kieltää sen kauneutta. Myös alistun tietysti tunnustamaan sitä Suomen lipuksi, jos kansani sen semmoiseksi hyväksyy. Mutta luulen sittenkin, että Suomen kansa tulevaisuudessa tulee valitsemaan itselleen toisen lipun ja toisen vaakunan. Leijonalipulla on se vika, ettei se ole suomalainen. Se ei ole edes suomalaisten keksimä. Ruotsin kuningas Juhana III teetti Suomelle ensimmäisen leijonavaakunan koristaakseen m. m. sillä isänsä, Kustaa I Vaasan hautaa. Juhana III oli kyllä nuoruudessaan Juhana herttuana Turussa Suomen ystävä ja suunnitteli paljon hyvää Suomen kansalle, joten meidän ei suinkaan tarvitse hävetä hänen meille antamaa vaakunaa. Mutta se on ikäänkuin muukalaisen antama eikä ole syntynyt Suomen kansan omasta kalevalaisesta mielikuvituksesta. Sentähden uskon, että Suomessa vielä tulee kansallislippuna liehumaan esim. vaaleanvihreä tai sininen lippu koristettu vertauskuvalla eli vaakunalla, joka ei muistuta valtaa, vaan veljeyttä.

*

„Meillä on Kalevala-päivät, lasten päivät, työmiesten päivät, j. n. e., miksi ei meillä voisi olla musiikin päivä?“ kysyi minulta äskettäin eräs vanha ystävä. Niin, miksi ei? Kun rauha on palannut maailmaan, kun olot maissa ovat järjestyneet, kun henkisen viljelyksen lippua korkealle kohotetaan, miksi ei silloin Suomessa omistettaisi erityinen päivä musiikille? Onhan Suomi soiton ja laulun vanha maa, soiton, joka on suruista saatu, murehista muovaeltu. Suomen kansan soitannollisuus on kotoisin kansallishaltiamme syvistä hengen kokemuksista, ja soiton kunniaksi vietetty päivä olisi samalla rakkauden osotus omaa deevaamme kohtaan.

Yksi päivä vuodessa, jolloin kaikkialla sekä kylissä että kaupungeissa, kokoonnuttaisiin laulun ja soiton säveliä kuuntelemaan ja itse mukana laulamaan! Päivä, joka ei olisi – kuten laulujuhlat – jalolle kilpailulle omistettu, vaan suorastaan pyhitetty itse taiteelle! Päivä, jolloin meidän kaikkien yksilölliset sielumme sävelten aalloilla kohoaisivat yhteissointuiseen hartaudentunnelmaan!

*

Lokakuun 21 p:nä täyttää Suomen Teosofinen Seura 10 vuotta. Seuran vuosikokous tulee tänä vuonna olemaan samalla kymmenvuotisjuhla. Vuosikokous

onkin nyt hallinnon päätöksestä siirretty syksyyn ja pidetään tällä kertaa Helsingissä. Siihen mennessä on toivottavasti ravintokysymyksen onnellisesti ratkaistu.

*

Tyyni Nylundin kustannuksella Vaasassa on ilmestynyt *Henkitieteen tehtävä* ja sen „korkeakoulu“ Schweitsissä. Tri Rudolf Steinerin esitelmä, suomentanut Adolf Nylund. Hinta 50 p.

Heinä- ja elokuu, s. 246-250

Elämme todella vallankumousten merkissä. Joka viikko tuo mukanaan uutta valtiollisen ja yhteiskunnallisen elämän alalla. Jos tänään iloitsimme vapauden ja edistyksen voitosta, saamme huomenna pelätä, että taantumus asettaa mustia sulkujaan vapaan kehityksen vuolaalle viralle. Purjehdimme kuin aavalla merellä, missä maata ei vielä näy. Milloin purjeemme on korkealla aallon harjalla, milloin syvällä laineen laaksossa. Mutta matkan suunta on tiedossa ja myrskyssäkin osaamme alustamme ohjata. Sillä tiemme kulkee kohti auringon nousua. Ja sentähden rauha on pohjimmalla sielussamme.

*

Ajalla, jolloin aineellinen olemassaolo päivä päivältä käy vaikeammaksi, tulee henkinenkin sivistys kalliimmaksi. Elintarpeita on vähäsen, ne kallistuvat ja työtä tekevän ihmiskunnan täytyy saada parempia tuloja: palkat nousevat. Samassa määrin nousevat kaikkien työntuotteiden hinnat, siis pakosta henkistenkin. Tulee kalliiksi sivistyttää sieluun!

Kirjapainoalalla työskentelijän palkat ovat suuresti nousseet. Tämä vaikuttaa sekä kirjoihin että aikakautisiin julkaisuihin. Sanomalehtien ja aikakauskirjojen täytyy korottaa hintojaan.

Puhukaamme Tietäjistä. Viime vuoden aikana nousivat Tietäjän painatuskustannukset – paperin huonotessa – sadalla markalla kuukaudessa. En kuitenkaan nostanut Tietäjän tilaushintaa täksi vuodeksi, vaikka siitä oli kysymys, vaan ajattelin: „kärsiköön nyt Tietäjä ensin – ehkä paha aika menee ohi, – jos ei, niin tulkoon sitten tilaajienkin vuoro ottaa osaa taakaan kantamiseen.“ Paha aika ei ole vielä mennyt ohi, vaan päinvastoin käy yhä ankarammaksi.

Tästä numerosta lähtien Tietäjän painokustannukset taas nousevat vähintään sadalla kuudellakymmenellä markalla kuukaudessa ja tammikuusta alkaen on odotettavissa uusi nousu. Jokainen Tietäjän ystävä ja lukija ymmärtää nyt, että tilaushinnan nostaminen käy välttämättömäksi.

Tämän vuoden loppuun saakka menemme kuitenkin nykyisillä hinnoilla. Painosta päin ehdotettiin, että Tietäjä ilmestyisi vuoden loppuun ainoastaan kahdella arkilla kolmen sijasta kuukaudessa. Mutta eräs Tietäjän ja minun jalomielinen ystäväni on ottanut korvatakseen tämän vuoden tappion, joten mitään muutosta Tietäjän koossa ei tarvitse tehdä.

Sitä vastoin ilmoitan nyt jo, että Tietäjän tilaushinta vuoden 1918 alusta on oleva kymmenen markkaa koko vuodelta, viisi markkaa puoli vuodelta – Amerikassa 2 1/2 dollaria ja 1 1/2 doll. Samalla ilmoitan, että hyvä on jo tämän vuoden aikana tilata Tietäjä vuodeksi 1918 – osaksi minun tähteni, osaksi sitä varten, että jos hintaa täytyisi vielä sitäkin suuremmaksi korottaa, ainakin ne kaikki, jotka jo jouluihin mennessä ovat tilanneet, saavat Tietäjän 10 markalla.

Vaikka tämä hinnan korotus tuntuu suurelta nyt, ei se ole millään tavalla luonnoton. Pikemmin voisimme sanoa, että Tietäjä tähän saakka on ollut tavattoman halpa aikakauskirja, verrattuna toisiin aikakauskirjoihimme, jotka eivät kooltaan ole paljonkaan mahtavampia, kuten Valvoja, Aika, Finsk Tidskrift y. m. Niiden hinta on ollut noin Smk. 15:– vuodessa. Jos Tietäjän hinta nyt tulee pysymään Smk. 10:– korvissa ja se ilmestyy ainakin 500 sivuisena, kuten tähänkin saakka, on se yhä vielä halpa aikakauskirja.

Sanon siis kaikille teosofisen maailmankatsomuksen, vapaan uskonnollisen tutkimuksen, salatieteellisen tutkimuksen, veljeysaatteen ja Tietäjän ystäville: älkäämme masentuko! Aika näyttää materialistiselta, mutta on pohjaltaan syvästi spiritualistinen! Se kaipaa totuutta, vapautta, uudestisyntymistä. Se kaipaa ihanteita. Se kaipaa sitä elämänymmärrystä, jota nimitämme teosofiseksi. Pysykäämme siis edelleen väsymättöminä ja työellemme uskollisina. Vaikean ajan jälkeen tulee suuren onnen ja ilon aika. Siinä määrin kuin nyt taakkaa kannamme, siinä määrin tulemme sitten onnesta osallisiksi.

*

Tietäjä on saanut uuden vakituisen avustajan, josta paljon hyvää toivon. Hänen nimensä on painettu kansilehteen toisten vakituisten joukkoon. Ollen virolainen hän nykyään palvelee asevelvollisena Venäjän rintamalla. Olen kirjevaihdossa hänen kanssaan enkä malta olla painattamatta tähän pari otetta erästä hänen kirjeestään. En ole sodan ystävä, mutta tunnustan, että elämä rintamalla voi vaikuttaa karkaisevasti sieluunkin – kun sielulla siihen on edellytykset. Näin kirjottaa maisteri A. V.:

„Täällä ihminen oppii pitämään vähäisenä yksityistä ja antamaan arvoa yleiselle. Hänellä ei ole täällä omaisia eikä omaisuutta ja hän tottuu pitämään kaikkia ihmisiä omaisinaan ja kaikkea omaisuutta ihmiskunnan yhteisenä. Hän ei ajattele omia pyrintöjään, vaan valtion ja muiden suurten kollektiivien pyrintöjä. Hän elää ankaraa ja kieltäytyvää elämää, kuten luostarissa. Samalla hänen pikku sanansa on

vaikuttamassa maailman kohtaloiden muuttamiseen ja yhteiskunnan järjestämiseen tänä muutoksien aikana.

Hän näkee, että ihmiskunnan johtajat käyttävät aseinaan halpoja välikappaleita. Itsensä ihmiskunnan keskuudesta ottavat he voimat ihmiskunnan kohottamiseksi. Täällä sivistymättömät ja raat sotilaat ovat luoneet historiaa ja muovailleet yhteiskunnan muotoja siten, miten ei kykenisi tekemään yksikään nero. Armeija, jonka tehtävänä on levittää kuolemaa ja orjuutta, on vakiinnuttanut elämän ja vapauden, ratkaisemalla vallankumouksen. Ovathan elämän lait kaikille yhteisiä. Teosofia voi saada liittolaisia sieltä, mistä ei osaa aavistaakaan.

Hän oppii ponnistamaan. Siviilielämässä hän semmoisiin ponnistuksiin ei kykenisi. Vaan täällä hän näkee voimansa suuremmiksi kuin mitä on ennen niistä ajatellut. Hän on ollut kivääriharjoituksissa ja toivonut jättereittensä katkeavan tai halvaantuvan; hän on ollut päivystävänä kirjurina, työskennellen 24 tuntia yhtämittaa, vastaanottaen satoja ihmisiä ja papereita, jolloin pienimmästäkin erehdyksestä voi seurata rangaistus: vielä kaksi semmoista työvuorokautta ylitse määrän. – Eikä hän ole heikentynyt, vaan on vahvistunut.“

*

Olen viettänyt kesän Sammatissa ja olen yhä täällä. Olen kirjottanut broshyyrin „Mitä opimme sodasta ja vallankumouksesta?“ ja pienemmän teoksen nimeltä „Uusi jumala“, joka esittää uuden elämänymmärryksen pääpiirteitä. Paraikaa kirjottelen kolmatta isompaa kirjaa, josta en kuitenkaan vielä tahdo mitään puhua.

Eräs rakas ystäväni on herättänyt minussa vanhan ajatuksen: ollappa nyt jokapäiväinen sanomalehti, joka olisi uuden elämänymmärryksen henkeen toimitettu! Suomen kansa elää kriittillistä aikaa – ei yksikään sen henkisistä työntekijöistä saisi olla kykyjensä ja voimainsa takaa auttamatta kansaa tänä aikana, vaan jokaisen pitäisi taistella nousevan päivän ja paremman tulevaisuuden puolesta.

Vaikka olin kuvitellut oman tulevaisuuteni suhteen, että nyt saisin vetäytyä rauhaan – kirjottamaan ja kalevalais-salatieteellisiä tutkimuksiani jatkamaan, – sai tuo sanomalehtituuma sydämeni rajusti sykkimään. Taidan sittenkin olla vanha sota-ori, joka kuullessaan torven toitontaa on valmis suin päin hyökkäämään taisteluun. Koska sanoin, että jos semmoinen lehti saadaan aikaan, niin suostun alussa palvelemaan sen päätoimittajana tai ainakin *spiritus rector*ina.

*

Meillä on odotettavissa jouluksi mieltäkiinnittävä kirja-uutuus. Tunnettu teosofinen kirjailija *J. R. H.* saa ehkä siihen mennessä valmiiksi uuden laajemman teoksensa, joka selittää *Ilmestyskirjaa* teosofian valossa. Moni on minultakin vuosien vieressä kysynyt, eikö mainittua raamatun kirjaa voitaisi selittää teosofisesti. Olen

vain vastannut ylimalkaan, sillä minulla ei ole ollut tilaisuutta siihen syventyä. Nyt Tietäjä julkaisee amerikkalaisen teosofis-salatieteellisen kirjailijan *James M. Pryse'n* selityksen Ilmestyskirjasta (alku oli viime numerossa) ja jouluksi ilmestyyneen suomalainen alkuteos. Nämä selitykset ovat riippumattomia toisistaan, sillä J. R. H. ei tunne Pryse'n kirjaa.

Oletteko lukeneet *Arvid Järnefeltin Kirkkopuheet?* Jollette, tilatkaa ne heti teos. kirjakaupasta. Hinta 75 p., postivapaasti 85 p. Vihtori Kosonen on tehnyt palveluksen aatteen ystäville julkaistessaan nämä puheet, jotka sydämellisen yksinkertaisuutensa ja henkevän syvyytensä nojalla varmasti ihastuttavat kaikkia meikäläisiäkin. Sama kustantaja on myös julkaissut *Leo Tolstoin* mestarillisen raamatunselityksen *Evankeliumi* Arvid Järnefeltin suomentamana, josta niinikään huomautamme jalojen kirjojen ystäville. Sen hinta on Smk. 2:— postivapaasti 2:20.

*

Kummia kuuluu Indiasta. Lontoolaisen sanomalehden *Timesin* mukaan Madrasin kuvernööri on kieltänyt Mrs. Besantin, Mr. Arundalen ja Mr. Wadian ottamasta mihinkään kokoukseen osaa, puhumasta tai esitelmöimästä, kirjoittamasta tai painattamasta mitään; heidän yksityiskirjeensäkin ovat sensuurin alaisia; niinikään eivät saa oleskella kuin kuudessa määrättyssä paikassa (Adyar ja Madras ovat heiltä kielletyt). Tämä on tapahtunut arvatenkin Mrs. Besantin poliittisen toiminnan takia, joka on tarkottanut Indian aseman parantamista. Kun ottaa huomioon, millä innokkaalla tavalla Mrs. Besant nykyisenkin maailmansodan kysymyksessä on puolustanut liittolaisvaltojen asiaa, täytyy todella sanoa, että kiittämättömyys on maailman palkka. Kerran Mrs. Besant on sanonut, että sota ei lopu, ennenkuin India saa *home-rule'n* (itsehallinnon). Eipä juuri näytä toivorikkaalta nyt! Kyllä kaikkien maiden kansat ja valtiot kaipaavat vallankumouksia.

*

Eräs selvänäkijä- ja näkyjen näkijä- ystäväni kirjotti minulle seuraavasti viime huhtikuulla:

„Vallankumouskesänä 1906 otin innokkaasti osaa vallankumoushenkeen ja -toimintaan, uskoen, että kai se nyt saa voiton. Valvoin monet yöt ja otin osaa kokouksiin, mutta kai ei silloin vielä ollut aika tullut. Kun Leo Tolstoi kuoli, ajattelin, että nyt kohta taas on samat ajat käsissä kuin 1906 — olen näet kova uskomaan, että vainajien maailmasta voi paremmin vaikuttaa asiain kulkuun kuin fyysillisestä. Meidän vanhat veteraanimme Kock ja Kurikka, jotka olivat mukana 1906, ovat myös kuolleet. Ehkä hekin ovat olleet mukana inspiroimassa Venäjän suursieluja, koska nyt on käynyt niinkuin on käynyt. Tässä työssä on muuten ollut mukana kolme mestaria, jotka toimivat koko vallankumouksen suurimpina voimina. Noin sata

vuotta takaperin yrittivät Venäjällä saada sitä aikaan, mutta ei se silloin vielä onnistunut. Suomessakin yksi näistä persoonista toimii keskuudessamme. Jo aikoja sitten hän näytti minulle, kuinka ihana tulee olemaan meidän maamme. Kohta puoleen uskon paljon tämän henkimaailman ystäväni sanoihin. Suomen tulevasta hallitusmuodosta hän on näyttänyt minulle kaksi taulua. Toinen kuvasi Amerikan Yhdysvaltoja, toinen Sveitsiä. Näiden molempain mukaan rakennetaan Suomen hallitus, ja sotalaitos on samaan tapaan rakennettu.“

Syyskuu, s. 294-299

Viime vuosisadan kuluessa oli ehtinyt muodostua ystävällinen ja hyvä väli Suomen ja Venäjän välille. Suomen kansa oli unohtanut vanhan emämaansa Ruotsin ja alkanut pitää Venäjää luonnollisena isäntänään ja suojelijanaan, jonka turvissa se yhä vapaammin saisi kehittää omaa – venäläisestä suuresti poikkeavaa – sivistystään. Mutta vuosisadan viime vuosikymmeninä saivat asiat uuden käänteen. Panslavistinen Venäjä alkoi huomauttaa, että sillä olikin toisenlaiset ihanteet kuin Suomen kansalla: ei Venäjän suuressa valtakunnassa tarvinnut olla pikku valtoja omine sivistyksineen – siinä kaikki piti olla suurta ja yhtenäistä; Suomi, joka erottamattomasti kuului Venäjän valtakuntaan, oli sentähden liitettävä siihen sivistyksensäkin ja kansallisen elämänsä puolesta ja sanalla sanoen venäläistytettävä; Suomi sai heittää vanhat ihanteensa ja väistyä väkevämmän tieltä. Kansamme ei kuitenkaan suostunut muitta mutkitta tervehtimään uutta venäläistä politiikkaa. Se nousi vastarintaan, sitkeään, aseettomaan, passiiviseen vastarintaan, taistellen sanan ja ajatuksen voimalla niinkuin sen omat sankarit muulloin. Se luotti oikeuteensa, se pani toivonsa tulevaisuuteen. Sen itsetunto oli herännyt, se tiesi, että sorto oli väärä historian tuomion edessä, se tunsikin henkensä koko vakaumuksella, että suuremmalla kansalla ei ollut oikeutta estää ja rajottaa pienen kansan elämisvapautta. Väkevämmän „oikeus“ ei ollutkaan oikeutta. Ei suuri kansa ollut oikeutettu pientä kukistamaan tai sen maata vallottamaan. Missä oli oikeastaan se jumalallinen oikeus, jonka mukaan Suomi oli „erottamattomasti“ kytketty Venäjään?

Kun nämä epäilykset heräsivät Suomen kansassa, silloin sen elämä alkoi tuntua raskaalta. Yhteys Venäjän kanssa kävi päivä päivältä sietämättömämmäksi. Ei suurlakkokaan tuottanut kuin hetken kevennystä. Pian reaktioni sai uutta vauhtia, ja kun eurooppalainen sota alkoi ja Suomi, joka ei pienimmässäkään määrässä ollut mukana sitä sotaa päättämässä, joutui sen johdosta kärsimään sekä suunnattomia aineellisia vahinkoja että sanomatonta sielullista tuskaa ja häpeää, niin kärsimyksen malja oli ääriään myöten täynnä ja kansan henki voihki ja valitti salaa jumalalleen: „ota pois minulta tämä kalkki“. Mutta malja oli tyhjennettävä ja kansamme alistui kohtalon tahdolle.

Silloin yö äkkiä muuttui päiväksi. Venäjän kansa nousi ja heitti ikeen hartioiltaan. Tsaarivalta kukistettiin. Kansaa oli vapaa, Venäjän valtakunnan kaikki kansat olivat

vapaat. Ensi hetken huumaus oli mahtava. Niin suurta oli tapahtunut, että mikä tahansa viisas ja jalo teko tuntui mahdolliselta venäläisten taholta. Minullakin oli uneton yö. Yksi ainoa ajatus kummitteli aivoissani: nyt venäläisten sotajoukkojen täytyy heti vetäytyä pois Suomesta. Ja minusta tuntui, että tästä täytyy puhua jollekin, virkaa tekeväälle kenraalikuvernöörille tai väliaikaiselle hallitukselle. Mutta mikä poliitikko minä olin? Mitä arvovaltaa minulla oli? Eihän kukaan maailman mahtavista välittäisi tuntemattoman kirjailijan lörpötyksistä. Ja vaikka minulla jo oli kirjoitettuna ajatukseni huhtikuun Tietäjää varten, pyyhin sen käsikirjotuksesta ja korjasin paikan, ettei näyttäisi, ikäänkuin minä tahtoisin viisaampia neuvoa.

En tiedä, olisiko tuo tuuma Suomen tyhjentämisestä sotaväestä silloin voinut toteutua – arvatenkin se pätevältä taholta lausuttuna olisi herättänyt joko suurta myötätuntoa tai tuskallista hämmästyystä venäläisissä hallituspiireissä. Suomelle siitä epäilemättä olisi ollut onnea, sen me nyt olemme oppineet, katkerasti oppineet. Nälänhätä on ovella; ja meillä on ruokittavana satatuhansinen armeija. Onko ihme, jos kansamme siellä täällä rukoilee: viekää ihmisyyden nimessä pois nämä joukot!

Puoli vuotta ollaan nyt keinuttu tunteitten aalloilla, mutta ensi hetken innostukseen ei olla enää noustu. Päinvastoin ollaan tasaisesti luisuttu alaspäin uskossa venäläisten ihanteitten kestävyteen. Olisimme niin mielellämme seisoneet venäläisten kanssa rinnatusten taistelussa totuuden ja oikeuden puolesta, ihanteiden puolesta. Mutta me olemme todellisuuksien kansa. Me emme tyydy sanoihin, joissa ei ole tahtoa takana. Me vaadimme itseltämme ja toisilta, että sanat ovat elämää, että niissä on luova voima, että ne ovat tietäjän sanoja. Me aina odotamme, että sanat vievät tekoihin, että niissä pysytään, että ne ovat lupauksia. Jos puhumme ihanteista, aiomme niitä toteuttaa. Jos haaveilemme, ovat haaveemme ennustuksia. Koko sydämellämme olisimme vanhalla karaistulla tahdon sitkeydellämme työskennelleet Venäjän kansan kanssa käsi kädessä vapauden ja kansanvallan suurten ihanteiden puolesta. Nyt me sen sijaan olemme täynnä hämmästyystä. Onko Venäjän kansa niin epävakaa? Heiluuko se aina toisesta äärimmäisyydestä toiseen, despotismista anarkiaan ja anarkiasta despotismiin? Eikö se voi tunteitaan hillitä eikä tahtoaan hallita? Eikö se osaa katsella elämän todellisuutta silmiin? Niin äkkiäkö se unhotti saavutuksensa, niin äkkiäkö se petti ihanteensa? Pitääkö siis uudistua Ranskan vallankumouksen moninaiset vaiheet ja tuleeko lopulta taantumus voittamaan? Silloin toivokaamme, että historian kulku ennen pitkää erottaa Suomen Venäjästä.

*

Suomen Nuorison Liiton äänenkannattaja „Pyrkijä“ julkaisi viime numerossaan kirjoituksen otsakkeella „Kalevala ja kirjallisuuden historia ensi talven kotiopintoaineiksi“. Kalevalasta sanotaan siinä:

„Ja tällä hetkellä, jolloin Suomen vastaisia kohtaloita kirjoitetaan, on Suomen nuorison tärkeimpänä tehtävänä tutustua suomalaisen sivistyksen perustaan, Kalevalaan. Siitä voimme imeä sitä kansallishenkeä, jota nyt niin kipeästi tarvitaan.

„Kalevalaa tunnetaan oikeastaan liian vähän.

„Se ei ole suomalaisille läheskään sen arvoinen kuin kreikkalaisille oli Homeron runot. Ja yhtä läheinen sen pitäisi olla.

„Ensi talvena siis Kalevalaa oppimaan! Tulkoon se kirja Suomen nuorisolle yhtä rakkaaksi kuin se on maamme parhaimmistolle!

„Kalevalaa olisi opittava suoraan Kalevalasta, eikä mistään lyhennetystä laitteesta, sillä ne eivät ole sen arvoisia. Tarvitaan vain kykenevää lukujen johtajaa. Luullakseni jokainen kansakoulunopettaja voikin Kalevalan lukua ohjata, sillä kaikkihan me olemme seminaarissa Kalevalaan innostuneet.

„Kalevalaa ei voisi kotiopintolukuaineeksi ottaa aivan samoin kuin muita aineita. Ensin olisi lyhyesti tutustuttava Kalevalan historiaan, sitten opittava tarkoin Kalevalan runomitta, sen rytmi, kaunistuskeinot ja niistä johtuva sanarikkaus. Oudot sanat selvitettäisiin lukiessa. Koko kirja olisi käytävä läpi harjotustilaisuuksissa, mutta vain valitut kohdat annettaisiin kotiläksyksi. Kauneimmat pätkät tulisi oppia ulkoa. Täten varmasti voitaisiin kalevalaista henkeä kasvattaa nuorisossa.“

Tästä ehdotuksesta semmoisenaan ei ole sanottava muuta kuin hyvää. Teosofit voivat ylpeillen viitata siihen, että he jo kauan aikaa ovat tunteneet Kalevalan arvon ja kehottaneet sitä tutkimaan. Teosofinen nuorisoliitto ja monet teosofiset looshit ovatkin kokouksissaan lukeneet Kalevalaa ja punninneet sen sisältöä, koettaneet sitä ymmärtää ja tunkea sen henkeen. Ja monen monta teosofista esitelmää on Kalevalasta pidetty. Että tämä Kalevalaan syventymishalu nyt alkaa levitä muuallekin kansassa, saattaa osaltaan olla seurauksena siitä intensiivisestä ajatustyöstä, mitä teosofit ovat vuosien vierieissä tehneet.

Olisi niin mielellään suonut, että „Pyrkijä“ olisi edes viitannut teosofisiin Kalevala-selityksiin ja esim. „Kalevalan avaimeen“. Mutta ehkei „Pyrkijä“ tunnekaan koko sitä puolta asiasta. Silloin täytyy surkutella aukkoa sen sivistyksessä ja toivoa, että se pian täytettäisiin.

Sillä epätietoista on, voiko Kalevala sellaisenaan herättää kestäväää innostusta Suomen nuorisossa. Niin kauan kuin sitä kaunotieteellisesti jaksaa ihailla, niin kauan innostus kyllä kestää – mutta sekin innostus herää vain valituissa. Mutta jollei nuoriso pääse selville siitä, että Kalevala on arvokas kirja paljon syvenmässäkin merkityksessä, että sillä on arvonsa meidän omalle nykyiselle elämällemmekin, ei sen innostus kauan kestä. Pian Kalevala silloin muuttuu vanhanaikuiseksi lorukirjaksi, täynnä kauniita satuja, mutta myös luonnottomia mielikuvia, ja nuorison mieli kääntyy uudempaan ja tuoreempaan kirjallisuuteen.

Kuinka toista taas, jos nuoriso – kuten meidän teosofinen nuorisomme – herää ymmärtämään, että Kalevalan vanhat tarinat ovat mysteriokieltä, että niitä voi tulkita, että niissä on korkea ja henkevä sisältö! Silloin Kalevala käy todella rakkaaksi kirjaksi,

oppaaksi, johon käy käsiksi yhä uudestaan ja uudestaan. Kaikkien, jotka nyt tuntevat sekä teosofisen kirjallisuuden olemassaolon että Suomen Nuorison Liitolle tehdyn ehdotuksen ja kehotuksen, tulisi huomauttaa nuorille, kun Kalevalasta on kysymys, että heidän välttämättä on tutustuttava teosofiseen selitystapaan ja esim. „Kalevalan avaimeen“.

Ei riitä yksin seminaari-sivistys Kalevalan todelliseen ymmärtämiseen!

*

Painosta on ilmestynyt kirjottamani lentokirjanen „Mitä opimme sodasta ja vallankumouksesta?“ Nimi osottaa, mistä kirjanen puhuu, ja sen hinta on 50 p.

Piakkoin ilmestyvät painosta Schurén kirja *Jeesus* ja Palomaan uusi huomattava teos *Kansallisuus ja kieli*.

*

„Oletko sinä aavistanut ja uskonut, että Suomen kansassa olisi niin paljon raakuutta kuin nyt viime aikoina on osottautunut olevan?“ kysyi minulta eräs ystävä. „Olenhan kyllä tiennyt“, vastasin, „että kansassamme on raakuutta – olen siitä kirjottanutkin, – mutta hämmästyttävässä määrässä sitä nyt on ilmaantunut, kun kaikenlaisiin turhiin ja järjettömiin väkivaltaisuuksiin ryhdytään.“

Ellen uskoisi, että tämä raakuus sittenkin on pinnalla, että sisällä sentään ollaan ihmisiä, tai paremmin sanoen: että raakuus asuu yksilöissä, ei kansassa, vielä vähemmän kansallishaltiassa, – olisin kylläkin epätoivoinen. Mutta kun otan huomioon, että raakuus ei ole paljasta sivistymättömyyttä, vaan että se useinkin on syvän katkeruuden ilmaus, ymmärrän, että se häviää, sitä myöten kun kansamme yksilöt oppivat enemmän luottamaan toisiinsa. Suuri onkin vastuu niillä, jotka istuvat tämän kansan asioita ohjaamassa ja hoitamassa, sillä kansamme on siksi paljon kärsinyt „herrojen“ takia, että epäily ja sitä seuraava katkeruus on aina uhkaamassa kansan mielentilaa. Meidän yläluokkamme pitäisi tosiaan osottaa, että se tahtoo Suomen parasta, sillä nyt ei ole aika enää ajatella omaa itseään. Ja sosialistit – järjestynyt työväki, joka todella edustaa ajan ihanteita, – hekin saisivat toisessa äänilajissa puhua „herroista“, eikä aina ajatella ja kuvitella niitä konniksi. Sillä mitä herratkaan ovat muuta kuin yksilöitä ja kansan jäseniä? Ja mihin kansan suuri räyhäävä joukko pääsisi ilman herroja?

Kaikki ovat paikallaan välttämättömät.

Lokakuu, s. 341-348

Teosofisen Seuran kunniakas presidentti, kaikille teosofeille rakas Mrs. Besant viettäneen nyt 70:nneen syntymäpäivänsä lokakuun 1 p:nä käytännöllisesti katsoen

vankeudessa, vaikka hän asuikin omalla maatilallaan Nilghirivuoristossa. Kuten elokuun Tietäjässä kerroimme, hän on kielletty puhumasta, kirjottamasta, painattamasta mitään ja olemasta kenenkään kanssa kirjeenvaihdossa. Tätä ei voi kutsua muuksi kuin vankeudeksi. Sekä Englannin että Amerikan T. S:n hallinnot ovatkin kääntyneet hallitustensa puoleen anomuksilla, mutta nähtävästi toistaiseksi tuloksetta.

Mitä sitten Mrs. Besant on tehnyt? Hän on taistellut ja työskennellyt Indian itsehallinnon puolesta. Hän on korkealle kohottanut Indiassa juuri sitä kansojen vapauden ja itsemääräämisoikeuden lippua, jonka puolesta Englanti ja liittolaisvallat sanovat käyvänsä sotaa! Indian englantilaiselle hallitukselle ei ole kunniaksi tämä menettelynsä Mrs. Besantia kohtaan. Eikä se edes ole viisasta, sillä India tulee kuitenkin ennen pitkää saavuttamaan itsehallinnon. Mutta Mrs. Besantille on kunniaa, katoamatonta kunniaa, sekä hänen jalosta työstään että siitä palkasta, jonka hän nyt sai kiitokseksi työstään.

Niin haikeata kuin on ajatellakin, että vanhaa, viisasta ja työkykyistä ihmistä sorretaan ja kielletään epäitsekkästä toimintaansa jatkamasta – ainakin toistaiseksi, – niin iloista on samalla todeta, että Teosofisen Seuran henkevä pää ei ole poliittisessa toiminnassaan kulkenut maailman mahtavien laveata tietä, vaan sitä veljeyden ja vapauden kaitaa polkua, joka niin usein saa maailman vainon osakseen. Ja sentähden me teosofit ympäri maailman iloitsimme hänen syntymäpäivänään ja toivomme hänen vielä monta vuotta saavan jatkaa siunauksellista työtään – jollei ennen, niin ainakin sitten, kun rauhan ja onnen aurinko taas hymyilee tälle ristiriitaisuuksien tähdelle.

*

„Rakastakaa vihollisianne“, sanoi Jeesus tarkottaen tällä, ettei meidän tulisi rakastaa ainoastaan omia maanmiehiämme, vaan toistenkin valtakuntain kansalaisia. Nykyisenä aikana ihmisiä tässä suhteessa asetetaan kovalla koetukselle. Kun Buddhojen ja Boodhisattvojen oppeja sivuuttamalla kansat ovat keskenään mitä verisimmässä taistelussa, silloin on todella yksilöiden vaikea noudattaa noiden Suurten oppia, niin tutulta kuin se kaikuukin jokaisen ihmisen sydämessä. Unohdamme uudestaan ja uudestaan, että kaikki olemme saman isän – jumalan – ja saman äidin – maaemon – lapsia ja että veljesrakkaus keskenämme on mitä luonnollisin tunne ja perustuu mitä luonnollimpaan suhteeseen. Näemme toisissamme vihollisia ja vihamiehiä, kavalia ja itsekkäitä olentoja, ryöväreitä ja rosvoja – eikä tämä näkemisemme perustu mielikuvitukseen, vaan kurjaan todellisuuteen. Elämme nyt maailmassa, jossa synkimät ja alhaisimmat intohimot ovat päässeet valloille.

Ja kuitenkin tämä on vain toinen puoli asiasta! Sisimmässämme olemme kaikki ihmisiä ja kaikki veljiä keskenämme. Nuokin raa'at sotamiehet, jotka murhaavat,

ryöstävät ja harjottavat kaikkea väkivaltaa, ovat vain juopuneet siitä vapauden, veljeyden ja ihmisarvon tunteesta, joka heiltä niin kauvan on ollut kielletty. Tunne nostaa ja paisuttaa sieluja, ja muutamia yksilöitä, jotka eivät jaksakaan hillitä sieluun tulvivaa henkistä voimaa, se vie väkivallan tekoihin. Mutta kantaahan aikamme kohdussa juuri noita suuria aatteita. Vapauden ja veljeyden käsitteet leviävät ennen kuulumattomalla nopeudella ja vaikuttavat ihmisiin vakuuttavalla voimalla. Nyt aletaan niihin todella uskoa ja uskoa, että elämäkin olisi maan päällä järjestettävä niiden mukaan. Tietysti pelkokin nostaa kalpeat kasvonsa ja epäusko kuiskaa: kuinka olisi mahdollista, että itsekkäät, ahneet ja ryöstönhaluiset ihmiset osaisivat elää rauhassa ja veljeydessä keskenään ilman raudankovaa kuria ja järjestystä? Mutta iloinen usko ja sydämen toivo rientää vastaamaan: kyllä kurikin tulee, tulee entistä ehompi järjestys, kun emme vain polje emmekä kiellä itse aatteita!

Ja sentähden on hyvä keskellä kurjuutta muistaa, että aatteet hallitsevat maailmaa ja että ihmiset ovat keskenään veljiä.

*

Olen juuri lukenut kaksi mieltäkiinnittävää broshyyria. Toinen on J. Koskelan „Suomi itsenäisenä valtakuntana“, toinen Karl Tianderin „Ett ord om Finlands framtid“.

Edellisen kirjoituksen ponsi on, että Suomi tuli itsenäiseksi valtakunnaksi, samassa kun Venäjän entinen keisari luopui hallituksestaan, ja että tämä tapahtui Suomen omien perustuslakien mukaan. „Mitä tulee siihen väitteeseen, että Hallitsijavalta olisi Suomeen nähden siirtynyt Venäjän väliaikaiselle hallitukselle, on tässä vastassa perustuslaki. H. M:n 2 §:ssä nimenomaan sanotaan: „Kuninkaan tulee hallita — — hänen eikä kenenkään muun — —“. Y. V:n kirjan 2 kohdassa sanotaan: „Pidämme itseämme vapaina, lainkuuliaisina ja turvallisina *laillisesti kruunatun kuninkaan alamaisinä*“. Ja koko Valtiopäiväjärjestys tunnustaa ainoastaan Keisari Suuriruhtinaan Suomen Hallitsijaksi. On jotkut viitanneet siihen, että perustuslainsamme puhutaan sijaishallituksesta, joka siis on lainmukainen. Mutta tässä tulee huomata, että perustuslain tarkoitus on silloin puhua ainoastaan hallituksesta, joka hallitsee *laillisesti olemassa olevan Hallitsijan* sijasta. Mutta nyt on asia niin, että laillinen Hallitsijamme on *luopunut* vallasta, joten siis täytyy pitää niin, että meillä tällä hetkellä *ei ole* laillista Hallitsijaa.“

Hra Koskela edelleen näyttää, että perustuslakiemme mukaan Eduskunnan tulisi kokoontua ja valita uusi hallitsija, niinkuin H. M:n 38 §:ssä säädetään. Tämä hallitsija — nimitettäköön häntä sitten Suomen Presidentiksi tai Suomen Suuriruhtinaaksi — olisi hra Koskelan mielestä valittava vain väliaikaisesti, s. o. siksi kunnes Venäjän olot ehtisivät tasaantua ja järjestyä ja Suomen kansa näkisi, tahtoisiko se pitää yhteistä hallitsijaa Venäjän kanssa ja tunnustaa omakseen Venäjän hallitsijan.

Historia kulkee kulkuaan ihmisten erehdyksistä huolimatta, mutta mieltä ylentävää on nähdä, että perustuslakimmekin ovat tien selväksi viitonneet.

Hra Tianderin ruotsinkielinen broshyyri on mieluista lukemista sille, joka soisi, että Suomen suhde itäiseen naapurimaahansa olisi veljellinen ja hyvä. Maantieteellisiin ja kauppaseikkoihin sekä Suomen sivistystehtäviin viittaamalla hän osottaa, kuinka kaikin puolin edullista on Suomelle itsenäisenäkin valtiona olla hyvissä väleissä Venäjän kanssa. Liikenne on meidän aikamme maitse miltei helpompi ja vilkkaampi kuin meritse, ja meillä on pitkä itäinen maaraja Venäjää vastaan. Sodan aikana kauppayhteytemme Venäjän kanssa on kehittynyt erittäin vilkkaaksi – vientimme Venäjälle teki v. 1913 Smk. 110,000,000:–, mutta jo v. 1915 Smk. 200,000,000:–, – ja voi luonnonmukaisesti edelleen kehittyä sodan jälkeen. Viemme Venäjälle jalostettuja puutavaroita, paperia, teollisuus- ja maataloustuotteita ja tuomme sieltä mitä tarvitsemme, viljaa, vihanneksia, öljyä j. n. e. Sitä vastoin on kauppayhteys länsi-Europan kanssa sodan aikana huvennut sangen vähäksi eikä sen tarvitsisi mainittavasti kasvaa sodan jälkeen, jos tyydymme sieltä tuomaan maahamme vain semmoista kuin kahvia y. m. siirtomaantavaroita, koneita, kutomatavaroita – tupakit ja väkijuomat voisi vaikka jättää, arvelee tekijä. Mitä taas Suomen kulttuuritehtäviin tulee, emme saa unohtaa, että Venäjällä asuu suuria määriä suomensukuisia kansoja, joiden sivistyttämiseen meidän tulisi ottaa osaa; jos ne kaikki oppisivat suomea lukemaan, olisi äidinkielisellä kirjallisuudellamme laaja lukijakunta rajojemme ulkopuolellakin.

Tekijän reippaasti kirjoitetussa broshyyrissä on kohta, jota jäin pitkäksi hetkeksi miettimään. Elävästi hän kuvaa, mihin naurettavan häpeälliseen ja kurjaan asemaan Suomi joutuisi, jos ei sillä olisi omaa sotalaitosta. Jos Suomi on yhteydessä Venäjän kanssa ja antaa Venäjän joukkojen puolustaa maata, saa Suomi maksaa kymmeniä miljoonia vuosittain ja nöyränä tyytyä siihen, että maamme on tulvillaan venäläisiä sotajoukkoja rauhankin aikana. Jos Suomi taas on itsenäinen, mutta aseeton valtakunta, saa se elää ainaisessa pelossa, joutua (esim. Belgian tavalla) sotivien suurvaltojen tallattavaksi. Sitä vastoin laskee hra Tiander, että oma suomalainen sotalaitos ei tulisi maksamaan maallemme kuin vähän toistakymmentä miljoonaa vuodessa ja kokemushan on todistanut, että asevelvollisuus on paras kansan kasvattaja kuriin, järjestykseen, isänmaanrakkauteen ja itsensä unohtamiseen.

Olkoon niin. Toisella kannalla tässä kysymyksessä minä aina olen ollut. Tekisi mieleni sanoa, että hra Tiander on oikeassa vanhojen oikeuskäsitteiden ja vanhan maailmankatsomuksen kannalta. Mutta kun se uusi päivä on noussut, jonka kirkkaassa valossa kansat häpeävät järjetöntä verenvuodatusta samoin kuin muita pimeydentöitä, silloin tekisi mieleni uskoa, että maailman kansatkin voivat riisua aseensa ja sovittaa riitansa ihmisten tavalla. Sillä voiko veljeys ja vapaus koskaan toteutua murhaajien ja ryövärien kesken? Veljeys ja vapaus ovat kuitenkin nyt niitä voima- ja henkivirtoja, jotka kulettavat kansoja mukanaan. Niiden virtojen tieltä

häviävät ja niiden pyörteisiin temmataan mukaan sekä elähtäneitä ennakkoluuloja että vanhentuneita laitoksia.

*

Enimmin minua huolestuttaa tilanne omassa maassamme. Perisyntimme, erimielisyys, on taas vallalla. Työväki on porvareita vastaan ja porvarit työväkeä. Vihaa, kateutta, pahansuomusta, katkeruutta on ilmassa. Tämä on tosiaankin häpeällistä.

Kohtalo on avannut meille suunnattomia mahdollisuuksia kehitykseen ja vaurastumiseen ja me istumme riitelemään, epäilemään ja estämään toisiamme. Lepäävätkö todella „kirot“ tämän kansan päällä? Eikö täällä ole vanhurskaita ja epätsekkäitä ihmisiä? Eikö täällä ole sivistyneitä, jotka tahtovat työskennellä kansansa hyväksi, eikö täällä ole kansaa, joka oivaltaa sivistyksen arvon?

Jos vain pyrimme siihen, että „työtä tekevän“ kansan palkat nostetaan „herrojen“ palkkoja korkeammiksi, mitä sillä voitamme? Aineellista hyvinvointiako? Tuskin kansa voi paremmin kuin ennen, sillä kaikkien tavaroiden hinta nousee samassa mitassa. Ainoa, minkä voitamme, on, että sivistys tulee kalliimmaksi. Henkiset työntekijät jäävät nälkää näkemään – no, he ovat siihen tottuneet, sillä sitä he kaikkina aikoina ovat saaneet tehdä, – mutta ei siinä kyllin. Itse henkinen työkin kärsii samassa mitassa kuin aineellisuus lakkaa sitä palvelemasta, ja henkisen työn tuotteet käyvät yhä kalliimmiksi ja vaikeammiksi hankkia.

Siitä sydämeni iloitsee, kun se näkee, että kansa vaatii sivistystä. Pyytäkäämme kouluopetusta, kasvatusta, sivistystä, kaikkea henkistä vapautta ja kehittymismahdollisuutta – pyytäkäämme tätä kaikille! Heittäkäämme vihat ja katkeruudet, taistelut ja riidat. Oppikaamme yksimielisiksi.

Sillä viisaus sanoo: herää sinä Suomen kansa, keskittyneeksi, voimakkaaksi ja yksimieliseksi yksilöksi! Historialliset tehtäväsi sinua odottavat. Mutta niihin sinä et kykene, jos sisäisesti olet ristiriitainen ja rikkirevitty.

*

Skandinavian (Ruotsin-Tanskan) Teosofisessa Seurassa on herännyt kysymys Seuran äänenkannattajan *Teosofisk Tidskriftin* lakkauttamisesta; aikakauskirja tuottaa näet tappiota, tuntuva tappiota nykyisenä kalliina aikana. Teosofisk Tidskrift on kuitenkin elänyt 27 vuotta! On m. m. ehdotettu, että T. S. julkaisisi ainoastaan jäsenlehden, ja että varsinainen aikakauskirja toisella nimellä siirtyisi yksityisten käsiin.

Tämän johdosta muistuu mieleeni, mitä ajattelin ja sanoin jo v. 1900-1901, jolloin työskentelin Ruotsin Teosofisessa Seurassa ja m. m. kirjottelin Teosofisk Tidskriftiin. Mielestäni oli hankala järjestys, että toimittajan tai toimittajien ohella oli toimituskomitea, joka valvoi aikakauskirjan sisältöä. „Tällä tavalla“, sanoin,

„Teosofisk Tidskrift kyllä pysyy arvokkaana sisällöltään, mutta siltä puuttuu elävä personallinen henki, joka sille ystäviä voittaisi. Se ei koskaan pääse suuresti leviämään ulkopuolelle Seuraa, niinkuin se varmasti tekisi, jos sillä olisi toimittaja, joka saisi omistaa sille aikansa ja tarmonsaa.“ Näkökantani voitti kyllä hyväksymistä, ja Teosofisk Tidskrift tarjottiin minulle: T. S. olisi kustantaja, P. E. hyvin palkattuna toimittajana. (Tarjous oli sängen houkutteleva, kun muutenkin viihdyin hyvin Tukholmassa, mutta mikä lie ollut isänmaanrakkaus, joka veti köyhään Suomeen, niin että kieltäydyin ja lopullisesti ryhdyin työskentelemään suomalaisen teosofian puolesta.) Asiat jäivät kun jäivätkin emmälleen Ruotsissa, ja nyt on tullut rakkaan Teosofisk Tidskriftin kriittinen hetki. Toivon kuitenkin, että vanha arvokas aikakauskirja pulastaan pelastuu ja saa jatkaa työtään edelleen kuten tähänkin saakka. Mutta periaatteessa olen yhä sillä kannalla, että seurojen ja komiteojen ei pitäisi toimittaa muita kuin virallisia julkaisuja. Ihminen rakastaa luonnostaan kaikkea personallista ja kuta personallisempi jonkun kirjallisen tai taiteellisen tuotteen sävy on, sitä enemmän se viehättää, sitä syvemmin se vaikuttaa.

*

Suurella mielihyvällä ja ilolla julkaisen tässä numerossa Väinö Valvanteen eloisan ja sisältörikkaan esitelmän „Teosofisen liikkeen tuleva kehitys“, jonka hän piti Viipurin vuosikokouksessa viime vuonna. Alleviivaan hänen sanojaan joka kohdassa, paitsi mitä koskee sota ja politiikkaa, ja toivon, ettei hän eikä kukaan lukija pane pahakseen, että tässä huomautan parista periaatteellisesta seikasta, joista ennenkin olen puhunut. Toinen on se, että mielestäni Teosofinen Seura edelleenkin on pysyvä syrjässä politiikasta. Tämä ei estä Seuran jäseniä ottamasta osaa valtiollisiin rientoihin ja yhteiskunnallisiin puuhiin, mikäli heillä niihin on kykyä, taipumusta ja tilaisuutta. Mutta Seura semmoisenaan ei saa edustaa mitään muodollista ohjelmaa valtio- ja yhteiskuntapolitiikan alalla. Seuran henki viittaa vapauteen ja veljeyteen. Seura kasvattaa jäseniään vapaiksi ja veljellisiksi yksilöiksi. Riittäköön se. Toinen kohta on kysymys sodasta ja nykyisestä maailman sodasta. Olen jo ennen sanonut, etten parhaimmalla tahdollanikaan saata nähdä nykyisessä sodassa „valkoisten“ työtä toisessa leirissä, „mustien“ toisessa. Minusta kaikki sota on mustaa – kyllä silti välttämätöntä, koska se aiheutuu ihmisten ja kansojen itsekkyydestä, – eikä valkoinen voima ole muualla kuin yksilöiden, uhrautuvien ja velvollisuuttaan täyttävien yksilöiden rinnoissa sekä niissä aatteellisissa voitoissa, mitkä aina suuria kärsimyksiä seuraavat. Jos salatieteilijät liikkueessaan näkymättömässä maailmassa näkevät valkoisen vain omalla puolellaan, mustan taas „vihollisen“ puolella, osottaa tämä, että hekin ovat kansallisten ja isänmaallisten tunteiden eksyttämiä, mikä seikka ei ketään ihmetytä, koska Mestariinkin rakastavat omaa maataan ja omaa kansaansa hiukan, hiukan enemmän kuin toisia. Ainoa todella henkinen suhde sotaan ja verenvuodatuksen on nähdäkseni Buddhan ja Kristuksen kanta: älkää ollenkaan

tappako, älkää ollenkaan sotiko. Ja kyllä ihminen sellaisenkin ihanteen puolesta voi olla tilaisuudessa kuolemaan!

*

Tietäjän avustajasta Antti Vennasta olin tahtomattani antanut joitakin vääriä tietoja, joita hän kirjeessä minulle oikaisee seuraavin sanoin:

„En ole virolainen. Nimi Venna on puhtaasti suomalainen. Suomessa löytyy nimiä: Venna, Vennola, Vennäkoski, Vennervirta. Vironkielessä löytyy kyllä sana venna, mutta se on genetiivi (veljen). Nimet ovat nominatiivissa, mutta se on tässä tapauksessa vend (veli). Äitini ja isoäitieni nimet ovat kaikki suomalaisia nen-päätteisiä. Olen Inkerin (Pietarin läänin) suomalainen. Lukumme on n. 120,000. Matti Kurikka oli „yksi meistä“. Olemme Venäjän alamaisia ja asevelvollisia. Väärinkäsitys lienee johtunut siitä, että nykyinen kotini, jonne olen tilannut Tietäjän, on Vironmaalla. – Enkä ole maisteri. Koulusivistykseni rajottuu opettajaseminariin ja kirjanpitokursseihin. Opettajana en ole toiminut, vaan olen toiminut kirjanpitäjänä ja kielenkääntäjänä. Väärinkäsitys lienee johtunut siitä, että Tietäjän tilausosotteessa „Ustj-Narova. A. Venna“ kuulostaa melkein kuin „maisteri Venna“ (ustjnarmaister).“

A. V.

Ei niin, mutta Suomessa kutsutaan usein opettajaa maisteriksi. Pari vuotta sitten kuulin puhuttavan herra Vennasta – tietysti „opettajana“ – ja siihen nojaten arvatenkin alitajuntani vei muistini harhaan.

*

Painosta ovat nyt valmistuneet seuraavat uudet kirjamme:

Jeesus, kirj. *Edouard Schuré*. Hinta Smk. 2:50. Kuuluu sarjaan „Suuret vihityt“, josta on suomeksi julkaistu saman tekijän „Pythagoras.“

Kansallisuus ja kieli, kirj. *Veikko Palomaa*. Hinta Smk. 2:–. Sangen pirteästi kirjoitettu katsaus „Suomen kansan henkisuontoisuuteen“.

Uusi jumala, kirj. *Pekka Ervast*. Hinta Smk. 2:–. On n:o 1 uudessa sarjassa „Uusi elämänmääritys“.

Marraskuu, s. 390-395

Tietäjän joulukuun numerosta otetaan tavallista suurempi painos. Sitä nimitetään *Tietäjän joulunumeroksi 1917* ja se tulee sisältämään parhaasta päästä kirjoituksia, jotka sopivat luettaviksi kaikille, semmoisillekin, jotka eivät ole teosofiaan tutustuneet. Se tulee olemaan teosofinen propagandanumero, joka lyhyin piirtein tekee selkoa teosofisista aatteista ja siis myös Tietäjän ohjelmasta. Se sopii sentähden

erittäin hyvin Tietäjän näytenumeroksi, ja Tietäjän ystävät voivat käyttää sitä Tietäjää levittäessään. Kun se leviää maailmalle teosofiaan perehtymättömienkin kesken, on otaksuttava, että ainakin osa näistä uusista lukijoista tilaa Tietäjän ensi vuodeksi. Kehotan siis Tietäjän ystäviä levittämään Tietäjän joulunumeroa!

Tietäjän joulunumero 1917 maksaa postivapaasti Smk. 1:— (25 senttiä). Se on tavallisen Tietäjän kokoinen ja lähetetään ilman muuta Tietäjän tilaajille, koska se on Tietäjän joulukuun numero. Sitä on jo tilattu erikseen puolitoista tuhatta kappaletta.

Lähetän tämän mukana tilauslistan. Odotan tilauksia mahdollisimman pian, viimeistään joulukuun 5 päivän tienoissa, että tiedän määrätä painoksen suuruuden. Asiamiespalkkio: viidestä maksetusta tilauksesta saadaan kuudes ja seitsemäs ilmaiseksi, toisin sanoen: viidellä markalla (doll. 1:25) saa seitsemän kappaletta Tietäjän joulunumeroa, 10 mk:lla (doll. 2:50) 14 kpl., 20 mk:lla (doll. 5:—) 28 kpl., 100 mk:lla (doll. 25:—) 140 kpl. j. n. e.

Pyydän samalla huomauttaa Tietäjän tilaamisesta ensi vuodeksi. Joulunumeron mukana lähetetään tilauslista sitä varten. Tilaushinta on kuten tunnettu Smk. 10:— koko vuodelta, Smk. 5:— puolelta vuodelta, Amerikassa 2 ½ dollaria ja 1 ½ doll.

*

Avatessani Suomen Teosofisen Seuran kymmentä vuosikokousta sunnuntaina lokakuun 21 p:nä klo 9,15 aamulla Bulevardin 7:ssä, joka tilaisuutta varten oli köynnöksillä ja kukilla ja suurella maalatulla Suomen haltia-lipulla koristettu, sanoin, että tämä kokous oli pidettävä „viisauden merkissä“ ja että osanottajien tuli mietiskelyssä anoa ymmärrystä ja mieltä oikein ratkaistakseen niitä moninaisia kysymyksiä, joita kokoukselle esitettäisiin. Kun nyt perästäpäin ajattelen kokouksen menoa, tuntuu minusta, että pitkien ja joidenkuiden mielestä ehkä väsyttävien ja kriittisten keskustelujen jälkeen tulin niin hyvin tuloksiin kuin yleensä tällä hetkellä saattoi toivoa. Monta tähdellistä ja Seuramme vastaiselle toiminnalle tärkeätä päätöstä tehtiin tuossa kolme päivää kestävässä vuosikokouksessa.

Ensimmäkin ylisihiteeriyden suhteen. Hoidettuani tätä virkaa kymmenen vuotta umpeen olin jo ennen kokousta jyrkästi kieltäytynyt jälleenvaalista. Tein sen uudestaan kokouksessa, kun edustajat taas tuntuivat yksimielisesti toivovan, että pysyisin virassani. Minun kanssani erosi vanha hallinto, ja johtoasemiin valittiin nyt uudet henkilöt kokonaan. Vilpittömästi iloitsin uuden hallinnon kokoonpanosta, joka tuntui lupailevan paljonkin vastaisen ripeän ja virkeän toiminnan varalta. Ylisihiteeriksi tuli tohtori W. Angervo Mikkelistä, varapuheenjohtajaksi kirjailija Väinö Valvanne, taloudenhoitajaksi maisteri Hugo Valvanne, looshihiteeriksi herra Yrjö Kallinen Oulusta, muiksi jäseniksi tuomari Unto Nevalainen, herra Yrjö Lehtinen ja rouva Kyllikki Ignatius. Minulle persoonallisesti vuosikokous teki suuren kunnian valitessaan minut Suomen T. S:n kunniajäseneksi ja suodessaan minulle

arvonimen „perustaja-ylisihteeri“. Muutamat ystävät valmistivat minulle suuren ilon lahjoittaessaan minulle kalliin, briljantilla koristetun kultakellon.

Tärkeitä olivat myös päätökset virallisen jäsenlehden perustamisesta ja T. S. Kannatusliiton varojen asettamisesta yksinomaan hallinnon käytettäväksi. Jäsenlehti ilmestyy ensi vuoden alusta joka toinen kuukausi ja sen kustantamiseksi otetaan jäseniltä ylimääräisenä verona: irtojäseniltä Smk. 2:50, looshijäseniltä Smk. 2:–. T. S. Kannatusliiton varat olivat ennen minun käytettävissäni teosofisen propagandatyön hyväksi, nyt on asetettu erityinen „kannatusrahaston sihteeri“, joka esittää hallinnolle kaikkia propagandatyötä koskevia asioita ja ehdotuksia. Vuosikokouksessa sai niinkään virallisen kasteensa viime marraskuussa Helsingissä perustettu Veljesrahasto, jonka tarkoituksena on auttaa etupäässä Seuran jäseniä lainoilla ja lahjoilla heidän tilapäisissä personallisissa tarpeissaan. Sitäkin rahastoa hoitaa hallinto ja sen yhteydessä olevia kysymyksiä esittää hallinnolle „veljesrahaston sihteeri“. T. S. hallinto on täten ministeristön kaltainen, jonka useimmilla jäsenillä on omat salkkunsat: puheenjohtaja, varapuheenjohtaja, taloudenhoitaja, looshisihteeri, kannatusrahaston sihteeri ja veljesrahaston sihteeri.

Toisia kauas kantavia päätöksiä olivat: päämajan liittäminen T. S. yhteyteen sen lailliseksi omaisuudeksi ja Kustannusliikkeen muodostaminen osakeyhtiöksi. Näiden asioiden järjestely on vielä keskeneräinen. Kustannusosakeyhtiön osakkaat kokoontuvat perustavaan kokoukseen Helsingissä marraskuun 18 p:nä.

Vuosikokouksen yhteydessä oli kaksi juhlatilaisuutta: Teosofisen Seuran kymmenvuotisjuhla ja Idän Tähtien iltama. Molemmat pidettiin vanhalla ylioppilastalolla, ja sekä matinee että iltama oli houkutelut Kansan Näyttämön avaran katsomon täyteen yleisöä. Edellisen ohjelmaan kuului: alkusoitto viululle, sellolle ja pianolle (Lepo Laurila y. m.), P. E:n esitelmä Lutherin uskonpuhdistuksesta, Dagmar Parmas-Saarnion soololaulua, Jussi Snellmanin sepittämä ja lausuma runo, Lepo Laurilan viulusoolo, prof. V. Heikelin puhe ruotsiksi sekä Dagmar ja Yrjö Saarnion duetto. Idän Tähtien iltaman ohjelmassa oli Eero Saaren viulusoolo, tri W. Angervon sepittämä ja lausuma prologi-runo, Väinö Valvanteen tervehdyspuhe, P. E:n esitelmä Kristuksen tulosta, Anna Angervon soololaulua, Aleksis Kiven näytelmä „Lea“, Hilda ja Aapo Pihlajamäen, Jussi Snellmanin, Kosti Elon ja Jukka Kuusiston esittämänä, sekä lopuksi Axel von Kothernin kantaatti „Mestaria oottain“ sooloille, köörille ja pianolle (Anna ja Willie Angervo, T. S. N. L:n sekakuoro Heikki Halosen johtamana y. m.). Syvän ja unohtumattoman vaikutuksen teki Kiven ihana „Lea“ teosofisten taiteilijain tulkitsemana. Siinä todella Kivi osottautuu kaiken muun ohella myöskin suomalaisen kaunokirjallisuuden ensimmäiseksi suureksi nykyaikaiseksi mystikoksi. Niin psykologisen sattuvasti hän kuvaa Lean sisäisiä voittoja ja hänen isänsä järkyttävää kääntymystä, antaen Jeesuksen kaikkivoittavan hyvyden vaikuttaa niiden aiheuttajana.

Kymmenes vuosikokous oli kukkurallaan virallisia keskusteluita, joten aikaa ei jäänyt yhtään vapaaseen seurusteluun. Sitä varmaan monet kaipasivat! Olihan

sentään aatteellistakin keskustelua kahdesta kysymyksestä: veljeys ja kansanvalta (alusti Väinö Valvanne) sekä rauhanaate (alusti Otto Mölsä). Olihan myös esitelmä Hugo Valvanteelta aineesta „buddhanusko“ ja „kysymysilta“, jossa P. E. vastasi kysymyksiin.

Kaikissa keskusteluissa ilmeni kuin kaksi suuntaa: nimittäisinkö niitä ulospäin pyrkiväksi ja sisäänpäin syventyväksi? „Vanhaa“ sisäänpäin syventyvää suuntaa edustin m. m. minä, „uutta“ toiminnanhaluista nuoret nousevat voimat. Loppujen lopuksi tultiin kuitenkin siihen tulokseen, ettei mitään voittamatonta eroa ollut näiden „suuntien“ välillä. Ylisihteeri Angervo ehdottikin, ettei puhuttaisi enää „vanhasta“ ja „uudesta suunnasta“, vaan ymmärrettäisiin, että kaikki kuului teosofiseen työhön ja kaikelle oli arvo annettava.

*

En ole paljonkaan tiennyt Mrs. Besantin työstä Indiassa enkä yleensä Indian valtiollis-yhteiskunnallisista oloista. Englannin politiikkaa on aina kehuttu maailman vapaamielisimmäksi ja inhimillisimmäksi hallitustaidoksi ja kun Mrs. Besantkin aina on puolustanut Indian yhteyttä Englannin kanssa, olen kuvitellut, että Englanti kaikella tavalla koetti sivistyttää Indiaa, joskin se oli puolueellinen ja erehtyi siinä, ettei se antanut täyttä tunnustusta kasvatuksessa Indian omille uskonnoille ja omalle uskonnolliselle elämälle. Nyt olen kuitenkin ymmärtävinäni, ettei Englannin menettely Indiaa kohtaan ole ollut inhimillinen sen enempää kuin vapaamielinenkään, ja Mrs. Besantin väsymätön työskentely Indian yhteiskunnallisen elämän ja valtiollisen aseman kohottamiseksi saa vallan uuden valaistuksen.

Käsiini sattui äsken Ruotsissa julkaistu broshyyri *Self government for India* (Itsehallintoa Indialle), jonka on toimittanut „Indialaisen Kansalliskomitean“ eurooppalainen keskus. Kirjanen sisältää muutamia puheita (m. m. Mrs. Besantin), joita pidettiin Indian kansalliskokouksessa Lucknowissa joulukuulla 1916, ja joitakuita tilastollisia tietoja poimittuina erilaisista virallisista lähteistä. Kaikki puheet vaativat voimakkaasti ja yksimielisesti itsehallintoa Indialle, selostaen syyt tähän vaatimukseen, ja tilastolliset tiedot paljastavat merkillisiä seikkoja Indian sisäisistä oloista. Mainitsen muutamia.

Indian väestö on 315 miljoonaa, niistä 244 miljoonaa välittömästi Englannin vallan alla. Seuraavat numerot koskevat brittiläistä Indiaa ja sen 244 miljoonaa alamaista.

Näistä ovat 6 % lukutaitoisia, s. o. miehistä 11 %, ja naisista 1 %. (Suomessahan miltei kaikki osaavat lukea!)

Indialaisen tulot tekevät keskimäärin 2 punttaa (Smk. 50:—) vuodessa.

Maavero nousee useinkin 65 %:iin maan tuottamista nettotuloista. Verot ovat katovuodenkin aikana samat. Katovuonna 1912-1913 esim. oli maanviljelystuotteiden koko arvo 54 miljoonaa punttaa; siitä meni veroina valtiolle 21 miljoonaa punttaa.

On laskettu, että viimeisen 75 vuoden aikana Englannin hallitus on kiskonut Indiasta vuosittain 30 á 45 miljoonaa punttaa, s. o. 750 á 1,125 miljoonaa markkaa, joista Indialle ei ole tullut mitään vastaavaa! Eikä tähän ole luettu, mitä yksityiset kaupanteoissaan y. m. tavalla ovat Indiasta voittaneet.

Suunnattomien verojen ja kiskomisten kautta Indian kansa on yhä köyhtymässä ja nälänhätä on viime aikoina tullut kroonilliseksi ilmiöksi. Viime vuosisadan aikana kuoli 32 miljoonaa ihmistä nälkään, niistä 19 miljoonaa vuosina 1891-1900. Nämä nälänhädät eivät aiheudu ruoan vaan rahan puutteesta. Katovuonna 1912-1913 esim. vietiin Indiasta ruokatavaroita 1,300 miljoonan markan edestä! Sir William Hunterin mukaan 40 miljoonaa ja Willian Digbyn mukaan 70 miljoonaa indialaista kulkee elämän läpi riittämättömästi ravittuna.

Indian köyhä kansa on niin sairauden runtelema ja heikontama, että noin 13 % väestöstä aina on sairaana ja että noin 5 miljoonaa kuolee vuosittain yksin kuume-tauteihin. Väen lisääntyminen onkin vain 5,6 vuodessa 1,000 henkeä kohti. Terveystenhoitoon uhrattiin esim. vuonna 1916 ainoastaan puolitoista miljoonaa punttaa. (Sotilastarkotuksiin samana vuonna 23 miljoonaa punttaa.)

Nykyisessä sodassa India on lähettänyt satoihin tuhansiin nousevia joukkoja Englannin puolesta taistelemaan. Koko Indian kultavarasto on siirretty Englantiin ja Indian ruhtinaat ja kansa ovat saaneet maksaa satoja miljoonia puntia keisarillisiin sotarahastoihin, samalla kun nälänhädän vallitessa ruokavaroja on miljoonien puntien arvosta viety Englantiin.

Puhe- ja painovapaus on varsinkin viime 12 vuoden aikana ollut ankarasti rajoitettu.

Vuoden 1858 ja 1881 välillä Indian kansalta riisuttiin vähitellen kaikki aseet. Seurauksena tästä on ollut, että Indian kansa ei ole kyennyt puolustautumaan petoeläimiä ja ryöväreitä vastaan. Ruumiillinen ja siveellinen rohkeus on myös vähentynyt. Armeijaa pidetään yllä kansan terrorisoimista varten.

Indialaiset eivät pääse korkeampiin valtiovirkoihin ja heidän palkkansa ovat pienemmät kuin englantilaisten.

Tyytymättömyys Indiassa on suuri. Tuhansia on vangittu samalla tavalla kuin Mrs. Besant, satoja on hirtetty viime vuosina. *Sat sapienti.*

*

Jotkut Tietäjän ystävät ovat huolissaan kysyneet minulta, aionko luovuttaa Tietäjänkin uudelle kustannusosakeyhtiölle ja mahdollisesti poistua sen toimituksesta. Pyydän rauhottaa heidän mieliään: semmoisia aikeita minulla ei ole. Tietäjä pysyy edelleen omanani ja minä sen toimittajana.

Päinvastoin olen ajatellut, millä tavalla voisin Tietäjän sisältöä rikastuttaa ja kohottaa. Olisikohan eduksi, jos koettaisin julkaista enemmän oman kynäni tuotteita? Sensuuntaisia toivomuksia on kyllä eri taholta lausuttu. Itsekin mielelläni

julkaisisin Tietäjässä yleensä kaikki mitä kirjoitan, mutta se edellyttäisi, että Tietäjän ekonomia olisi niin loistava, että minun kannattaisi niin tehdä. Tähän saakka olen saanut etsiä suurimman osan omista tuloistani muualta – luennoistani ja kirjoistani. Saa nyt nähdä, minkälaisiksi olot kääntyvät, kun Tietäjän tilaushinta on korotettu.

Ensi numeroon, Tietäjän joululehteen, jota levitetään erikseen, aion joka tapauksessa kirjoittaa useampia kirjoituksia.

*

Salaisen Opin luovutan sitä vastoin uudelle osakeyhtiölle. Ehkä sentähden on parasta, ettei sitä nyt tilata Tietäjän yhteydessä ensi vuodeksi; kun uusi vihko ilmestyy, se kyllä lähetetään etuammilla vanhoille tilaajille, ja ne, jotka sen jo ovat maksaneet, saavat sen tietenkin muutta mutkitta. Salaista Oppia on nyt painosta julkaistu kaksi nidettä toista osaa. Suomennos on siis puolivälissä. Kaksi nidettä vielä puuttuu toisesta osasta ja sitten koko kolmas osa, jaettuna sekin neljään niteeseen. Alkuaan olin laskenut, että Salainen Oppi olisi ollut valmiina suomeksi vuonna 1920, mutta siihen mennessä se tuskin ehtii valmistua. Ken elää, hän näkee.

*

Tietäjän viime numero oli jo painovalmiina, kun saapui tieto, että muuan innokas teosofi ja T. S:n jäsen, rouva *Anna Luikko* Joensuussa, äkkiä oli jättänyt maisen elämän ja siirtänyt kotinsa tuonelaan. Kaipausta on suuri sekä Joensuun teosofisessa looshissa, jossa Anna Luikko viime vuosina toimi puheenjohtajana, että hänen omaistensa ja ystäviensä piirissä, jossa hänen vilpittömän luonnollinen, iloinen ja sydämellinen persoonallisuutensa voitti kaikkien rakkauden. Kauniin lauluäänensä hän monta kertaa asetti teosofisen työn palvelukseen, viimeistään Bulevardi 7:ssä viime kesänä. Ja ne, jotka ottivat osaa ensimmäisiin teosofisiin kesäkursseihin Kiteellä 1912, säilyttävät rakkaassa muistissa Orpolan vieraanvaraisen ja kaikkia auliisti palvelevan emännän.

Iloisiin näkemiin toisella puolella!

Joulukuu, s. 446-453

Mitä Suomi-äitimme nyt kaipaa, mitä meiltä odottaa? Rakkautta ja taasen rakkautta. Eikä rakkautta missään ylimalkaisessa ja personattomassa merkityksessä, vaan meidän rakkauttamme, sinun ja minun. Meidän tulee sielumme koko hehkulla rakastaa tätä armasta isänmaatamme, nyt kun sitä punnitaan jumalien vaa'assa ja kun sen vastaisia kohtaloja määrätään. Vakavan raskas on nykyinen hetki. Onko rakkautemme Suomeen niin voimakas, että se oman rajotuksemme ja ahtautemme

voittaa? Onko meitä rakastajia niin paljon, ettei Suomen kansa punnittuna havaittaisiin liian köykäiseksi?

Nyt jos koskaan tarvitaan teosofisen elämänymmärryksen läpituokemia ihmisieluja. Nyt jos koskaan tarvitaan oikeata, todellista ja puhdasta uskontoa. Kuulkaa te kaikki, jotka ette ole kadottaneet uskoanne hengen todellisuuksiin, vaan jotka uskotte jumalaan – kutsukaa häntä millä nimellä haluatte – ja uskotte järkähtämättömien lakien vallitsevan maailmassa sekä rakkauden olevan elämän korkeimman ja mahtavimman lain, kuulkaa te kaikki! Älkää antako päivän mennä maille – älkää kertaakaan, – ilman että hartaassa rukouksessa kuiskaatte itsellenne ja jumalallenne, että te rakastatte isänmaatanne ja sen kansaa ja toivotte onnen, itsenäisyyden ja vapauden aamun sille koittavan. Älkää antako viikkojen vierä, kulua kuukausien, kertomatta uskostanne toisille, lohduttamatta masentuneita, rohkaisematta epäileviä, tarjoamatta teosofian valoa kansalle, joka pimeässä hapuilee. Nyt lähestyy suuren kylvön aika ja on jo. Ja suuren leikkuun aika. Missä maaperä on kylvölle otollinen, missä eloa on paljon. Mutta työmiehiä on vähän. Kuitenkaan ei kukaan teistä ole niin köyhä ja niin pieni, ettei hän kykenisi isänmaataan rakastamaan ja siunaamaan ja sen kansan puolesta rukoilemaan. Ei kukaan teistä ole niin vähätietoinen, ettei hän murusta henkisen tiedon leivästä voisi ojentaa sille, joka nälkään on nääntyä. Ei kukaan teistä, jotka uskotte, ole hengen elämää niin vähän kokenut, ettei hän voisi kädellään viitata Kristukseen, kaiken hyvän perikuvaan, ja kehottaa eksyneitä palaamaan elämän tielle.

Nyt joulukellojen soidessa voisi ihme tapahtua. Kaikki sielut, joihin Kristus joko itse tai Suomen kansallishaltian muodossa on mystillisellä siivellään koskettanut, nouskoot jouluyön hartauden ylängöille ja yhtykööt ylistystä laulaen taivaallisten enkelein mahtavaan kuoroon: jospa silloin jumalallisen kuoron elävät sanat kaksiteräisenä miekkana tunkisivat läpi kansamme auran, erottaen sielun ja hengen sekä tuomiten sydämen ajatuksia ja aikeita! Jospa silloin se ihme tapahtuisi, että eripuraisuus ja viha, kateus ja katkeruus kaikkoaisi Suomen kansan sydäimestä ja tyhjyyden täyttäisi Kristuksen rakkaus ja rauha! Jospa ihmeistä suurin kerran saisi maan päällä toteutua!

Pitäkäämme siis kaikki rakkauden öljyä lampuissamme, ettemme nuku sinä yönä, kun Herra tulee.

*

Kuinka hyvin ymmärrän sitä tunnelmaa, joka huokuu seuraavasta kirjeestä, ja kuinka kiitollinen olisin, jos kyyneleillä voisi parantaa ammottavan haavan. Mutta nyt eivät riitä katumuksen kyynelet.

Näin kuuluu kirje, jonka sain:

„Voi niitä tuskan ja häpeän päiviä, joita olemme nähneet ja kärsineet! Suomalaiset miehet – tosin kyllä kehittymättömiä – venäläisten sotamiesten kiväärit

olalla kuleksivat katuja pitkin, uhalla sulkien myymälöitä, konttoreita, jopa virastojakin, vangitsevat syyttömiä ihmisiä, jotka tätä kirjoitettaessa vieläkin ovat pidätettyinä, – puhumattakaan murhista ja muista ilkitöistä. Inhottavaa on nähdä ja kuulla kuinka he aseilla uhkaavat, jollei heitä totella, eikä ole mieltäylentävä näky, kun marssiva punakaartilainen joukko tekee kunniaa vastaantulevalle venäläiselle sotamiesosastolle, tuo samainen joukko, jonka sielussa on mitä fanaattisin viha omia kansalaisiaan „porvareita“ vastaan. Ja tämä kaikki tapahtuu aikana, jolloin meidän mitä kansanvaltaisimmalla tavalla valittu eduskuntamme on koolla, jolloin on ollut erinomaisia tilaisuuksia laatia epäkohtia poistavia lakeja – niin vieläpä korkeimman, ratkaisevan vallan ollessa meidän hallussamme. Mutta eripuraisuutta, vihaa, epäluottamusta piti nytkin olla, jolloin olisimme voineet kansallisesti lämpimästi syttyä ja yhtyä.

Mikä onneton kansa tämä Suomen kansa onkaan! Kuinka paljon sillä on keskuudessaan huonoja, kehittymättömiä ja ilkeitä yksilöitä. Syvät rivit saavat nyt mieleisensä hallituksen, mutta on hyvin epäiltävää, kykeneekö sekään johtamaan koko kansamme onnellisemmalle, rauhan ja edistyksen tielle. Lähin tulevaisuus näyttää hyvin synkältä. Katkeruutta mielissä, sota raivoaa edelleenkin, Suomen valtion ja kunnan kassat tyhjä. Kaiken taustana vakava nälänhädän uhka. Mieli väkisten masentuu. Mikä on pelastus tälle poloiselle kansalle, mikä sen kohtalo, onko sillä mitään kaunista tulevaisuutta!? Murheelliselta vain näyttää kaikki.

Helsingissä 19 p. marrask. 1917.

Eräs Tietäjän lukijoista.

*

Kuten jo yllä sanoin, tarvitaan nyt juuri uskoa ja rohkeutta, hellää sydäntä ja kirkasta, läpituokeaa katsetta. Suomessa täytyy nyt olla puolueettomia ihmisiä, jotka rakastavat vilpittömästi kaikkia kansan luokkia eivätkä katsele asioita minkään ryhmäedun kannalta.

Jos räyhäävän rahvaan halveksijat ja moittijat ovatkin saaneet vettä myllyynsä viime aikojen tapahtumista, älkäämme unohtako, että „räyhäävä rahvas“ aina myös on tietämätön ja pimeydessä vaeltava. Ja jos sadattelijat kääntävät tuomitsevan katseensa niihin, jotka kansaa ovat harhaan johtaneet ja rikollisia ajatuksia sen sieluun kylväneet, niin älkäämme unohtako kysyä, miksi ei kansaa sitten toiselta puolelta ole vielä voimakkaammin oikeaan johdettu. Älkäämme unohtako kysyä: ovatko vallassaolijat ja n. k. yläluokka kaikesta sydämestään kansan syviä rivejä rakastaneet, ovatko he tehneet voitavansa ja enemmän kuin voitavansa kansan valistamiseksi ja opastamiseksi ja ennen kaikkea: ovatko he koko sielullaan toivoneet niitä suuria muutoksia ja parannuksia, jotka yhteiskunnallisessa elämässä ovat välttämättömiä ja joita kohtaan aika kulkee varmoin askelin, kansojen asettamista esteistä huolimatta?

Olemmeko aina olleet valmiit ymmärtämään ja tahtomaan, että työttömyys ja köyhyys on yhteiskunnan häpeä, että maa on oleva kansan yhteisomaisuutta, että henkinen sivistys on oleva kaikkien saatavissa, että virkamiehet ovat yleisön palvelijoita j. n. e.?

Olen nähnyt kansassani raakuutta, olen joskus ihmetellyt sitä kyynillisyyden, suvaitsemattomuuden ja vihan tulvaa, joka sanoissa sen suusta on vyörynyt, olen jo viisitoista vuotta sitten nähnyt hengessäni, että tässäkin kansassa vuotaisi verta, jos se vallankumouksen tekisi; mutta olen myös nähnyt, kuinka kärsivällinen ja kohtaloonsa alistuvainen tämä Suomen kansa on ollut, kuinka uskollinen johtajilleen, kuinka altis hyvää uskomaan niistä, joihin se sankareinaan kiintyy; olen nähnyt, kuinka tiedonjanoinen tämä kansani on ja kuinka mielellään se nousisi sivistyskansojen rinnalle; olen nähnyt, kuinka todellisesti se hengessään vapautta janoo ja veljeyttä ja rakkautta. Tämä on todella kansa, joka kaipaa ja rukoilee rakkautta.

Olen myös toiselta puolen nähnyt, kuinka tylyjä ja kylmiä meidän virkamiehemme ja sivistyneemme saattavat olla. Olen joskus ihmetellyt sitä veljeyden, sydämen lämmön, jopa suorastaan kohteliaisuuden ja toisen kunnioituksen puutetta, jota meidän sivistyksemme niin suuressa määrin näkyy tuovan mukanaan. Olen ihmetellyt sitä lyhytnäköisyyttä, ymmärtämättömyyttä ja henkistä laiskuutta, joka on niin tavallinen piirre meidän yläluokkalaisissamme. Olen ihmetellyt heidän mukavuudenhaluaan, vanhoillisuuttaan ja paikallaan polkemistaan. Mutta olen myös nähnyt ja kunnioittanut heidän järkähtämätöntä oikeudentunnettaan, lainkuuliaisuuttaan ja itsehillintäänsä. Olen nähnyt ja ihailut heidän rakkauttansa sivistykseen, taiteihin ja tieteihin. Olen nähnyt ja kuullut, että he totisesti rakastavat isänmaataan, työskentelevät sen vapauden ja onnen puolesta ja uhraavat sille, ei ainoastaan rahojaan, mutta välistä mukavuutensa ja personallisen vapautensakin.

Eikö sydämeni siis iloitsisi nähdessään kaikkialla hyvääkin? Enkö kiinnittäisi katsettani siihen? Enkö soisi, että kaikki kääntäisimme katsemme pois pahasta ja rupeaisimme hyvää viljelemään? Ja mikä se hyvä on? Puhdistettu uskonto, henkisempi sivistys, uudistettu yhteiskuntamuoto. Älkööt nyt oppineet halveksien sanoko, etteivät he uskonnota piittaa, koska se on lasten lorua, älkööt materialistiset sosialistit huutako, että uskonto on vain yksityisasiä. Uskonto on yksityisasiä, koska ihminen ei tarvitse välittäjää lähestyäkseen totuuden jumalaa, mutta uskonto ei ole lasten leikkiä, koska se on viisaimpien ihmisten kokemusten ja tietojen kokonaissumma. Ilman uskontoa ei ole henkistä valistusta, ei siveellistä elämää, ei sielukasta sivistystä. Ilman uskontoa ei yhteiskunta synny uudestaan.

*

Syyskuun lopulla lähetti pirteästi toimitettu „Naisten ääni“ kiertokyselyn muutamille kansalaisille, luvaten palstoillaan julkaista saamansa vastaukset. Kysymys kuului: „mitä maamme nykyaikana eniten kaipaa?“ Tähän vastasin seuraavalla tavalla, ja julkaistiin vastaukseni „Naisten äänessä“ lokakuun 13 p:nä.

*

„Suomen kansa näyttää tällä hetkellä olevan jaettuna kahteen leiriin, jotka kumpikin tavoittelevat korkeinta valtaa ja johtoa. Toiset – porvarilliset – väittävät, että valtionaluksemme ajaa ehdottomasti karille, elleivät he ole perää pitämässä, sillä he yksin osaavat aikaansaada järjestystä yhteiskunnallisessa elämässämme ja luoda sille vankan ja tukevan pohjan, jota ilman yhteiskuntarakennus on mahdoton. Jopa jotkut huhuilevat verisestäkin yhteenotosta näiden puolueiden välillä.

Haluamatta asettua kummankaan kannalle kysymme vain: mistä johtuu tämä erimielisyys, joka silloin tällöin nousee laillisen luokkataistelun rajojen yli ja sukeutuu veljesvihan muotoon? Onhan molemmilla puolueilla yhteinenkin pyrkimys: valtiollisen aseman lujittaminen ja venäläisten välien selvittäminen. Mistä siis viha?

Kehittymätön sosialisti ei tosiaan tiedä paljon muuta, kuin että „herroja on vihattava“, ja kehittymätön porvarillinen uskoo ohjelman olevan siinä, että „kiljukurkkuja saadaan tottelemaan“. Mutta mitä huomiota voisi panna tällaisille mielipiteille, jotka eivät mitään mielipiteitä ole?

Kun taas katselemme sosialisteja ja porvarillisia heidän paraimmissa edustajissaan, näemme verrattain vähän eroavaisuutta todellisessa ohjelmassa. „Me olemme tämän maan oikeita sosialisteja“, sanoikin minulle hieman liiotellen muuan porvarillinen.

Sosialistinen ohjelma pyrkii muutamaisiin radikaalisiin yhteiskunnallisiin uudistuksiin. Ohjelman mukaan parannukset eivät koske yksinomaan määrätyn luokan etuja, vaan koko kansan onnea. Kuka ajatteleva ja oikeamielinen ihminen olisi siis hengessään niitä vastaan? Suohan jokainen, että köyhien tilaa parannetaan, että kansan hyvinvointia lisätään ja että joidenkuiden ylellisyyttä vähennetään!

Toivoohan toiselta puolen jokainen ajatteleva sosialisti, että ohjelman toteuttamisessa voitaisiin käyttää hyväksi herrojen tietoa ja kokemusta, herrojen kykyä järjestää asioita ja ylläpitää kuria. Siinä suhteessa kyllä sosialistikin tahtoisi olla porvarillinen.

Mistä siis johtuu, ettei voida keskenään sopia? Mistä lähtöisin on epäily, kateus, ylenkatse ja viha?

Se johtuu sivistyksen ja valistuksen puutteesta, siitä, että meillä on vielä liian vähän todella sivistyneitä ihmisiä. Me olemme puolisivistynyttä kansaa.

Jos olisimme sivistyneitä, tarjoisimme veljeskättä toisillemme. Jos olisimme sivistyneitä, häpeäisimme riidellä omassa kodissamme. Jos olisimme sivistyneitä, häpeäisimme ajatella omia etujamme, vaan katselisimme puolueettomasti kaikkien parasta.

Sivistys ei ole ulkonaisessa käyttäytymisessä ainoastaan. Se asuu sielussa. Sivistys opettaa meitä ajattelemaan, totuutta etsimään ja oman itsemme yli nousemaan. Ken sivistynyt on, hän on sanan kauneimmassa merkityksessä ihminen.

Sentähden vastaan otsikkona olevaan kysymykseen, mitä maamme nykyaikana kipeimmin kaipaa: sivistystä ja taasen sivistystä!

Ja koska sivistys ei tule yksinomaan kirjoista eikä luennoista, vaan leviää salaisena voimana ihmisestä ihmiseen, sanon lisäksi, että maamme kaipaa sivistyneitä ihmisiä. Niitä se tosiaankin ennen kaikkea kaipaa!

Ja minä kysyn, niinkuin kysyy moni muu: missä te olette, te maan suola?”

*

Tunnelmani tällä hetkellä valtiollisissa asioissa on valoisa ja hyvä. Oli onni, että musta pilvi pääsi suurlakossa ajoissa puhkeemaan. Nyt kansamme entistä selvemmin näkee, että maan asioita johtamassa täytyy olla viisaus, todellinen viisaus, kokemus ja tarmo, ei ainoastaan aatteellinen innostus. Kun nyt pian saamme kokonaan ja sivullisten häiritsemättä ryhtyä järjestämään omia olojamme ja luomaan uutta suomalaista yhteiskuntaamme, älkäämme silloin koskaan unohtako, että hyvä tahto yksin ei riitä – taitoa ja tietoa, lujuuutta ja luonnetta tarvitaan yhtä paljon.

Kansanvalta on hyvä, kun sen symbolina on viisaiden valta. Mutta se vie turmioon, jos se tyhmyyteen turvautuu.

*

Eino Leino on nyt julkaissut kauan odotetun teoksensa *Alla kasvon kaikkivallan*. Hän nimittää sitä „mystilliseksi trilogiaksi“ ja ilmottaa sen sisältävän „erään aikansa lapsen ajatuksia, tunnustuksia ja kaukonäkyjä“. 217 sivua käsittävässä kirjassa on kolme osaa, jotka erotetaan toisistaan otsikoilla „jumaltieto“, „jumaltunto“ ja „jumaltahto“. Koko kirja on yhtä tunnustusta: minä uskon jumalaan, minä olen uskossani onnellinen ja minä tahdon uskostani todistaa! Ja luku luvulta kirja kertoo, kuinka tekijässä usko syntyi ja vahvistui ja kuinka tekijä lopulta omaksui koko teosofisen elämänymmärryksen. Saavutettuaan mystillisiä ja yliaistillisiä, selvänäköisiä ja selväkuuloisia kokemuksia hän oppi käsittämään ihmisen jumalallisen olemuksen ja elämään hengessään Kristuselämää.

En voi muuta kuin kiittää Eino Leinoa tästä hänen lahjastaan Suomen kansalle. Jos kirjan edellisen puolen paatos paikotellen tuntui hieman tietoiselta, tempaa tekijän taiteellisesti ihana kuvaus nuoren Väinämöisen synnistä lukijan heti mukaansa, ja kun kolmannessa osassa tekijä ryhtyy kuvaamaan kristusminän elämää ihmisenä, ei ymmärtäväisen lukijan ihastuksella ole rajoja.

Tänä synkkänä aikana tuottaa Eino Leinon kirja sanomatonta iloa henkisesti kokeneille ja ajatteleville ihmisille. Ei meidänkään työmme ole turhaan mennyt, saattavat teosofitkin ajatella. Toivokaamme, ettei kuuluisan runoilijamme teosofinen työ liioin mene hukkaan. Hän itse sanoo kirjassaan, ettei jumalaa ole „kaikkialla ja

joka hetki suullaan tunnustettava. Mutta kerran tai kaksi elämässään saattaa ehkä tehdä sen, Hänen pyhää nimeään turhaan lausumatta . . .“

Niin, niin, mutta suurta ja ihmeellistä olisi sekin, jos meidän nerokkaat ja kaunopuheiset ihmistemme useammin puhuisivat jumalasta ja tunnustaisivat uskovansa häneen. Tämä tietenkin edellyttäisi, että he Eino Leinon lailla olisivat jumalaa ja totuutta etsineet . . .

*

Jollei jouluksi, niin uuteen vuoteen valmistuu J. R. Hannulan laaja teos *Ilmestyskirja teosofian valossa*. Se on helppotajuinen, mutta sisältörikas ja henkevä kirja. Ja tuo salaperäinen, „Ilmestysraamattu“ käy sen valossa sekä selväksi että tajuttavaksi.

Uusien kirjojen joukossa on mainittava Olga Salon suomennos *Egyptiläisiä satuja*, kirj. *Goki*. Kirja sisältää 29 haaveellisrumollista tarua täynnä egyptiläistä tunne-elämää ja uskonnollista mystiikkaa. Sopivat ääneen luettaviksi seuroissa ja kokouksissa. Johdatuksena on tekijän kirjottama lyhyt esitys egyptiläisestä uskonnosta. Kirjan hinta on Smk. 3:—.

Pyydän samalla huomauttaa, että Teosofinen Kustannusliike on lakkauttanut alennusmyyntinsä. Kaikki kirjat myydään taas alkuperäisiin hintoihinsa.

*

Vuoden ajan on ollut epä tietoista, jaksaisivatko teosofit hankkia liikkeelleen oman kirjapainon. Nyt kysymys vihdoon on ratkaistu kielteiseen suuntaan: emme vielä jaksaa. Mutta suuressa kiittollisuuden velassa olemme kaikki niille kahdelle miehelle, herroille E. E. Happoselle ja J. V. Hytöselle, jotka näin kauan ovat pitäneet painoa meille tarjolla, säästämättä varojaan ja vaivojaan. Heidän uhrauksensa ja herra Happosen intensiivinen toiminta asian puolesta ei mene hukkaan. Se kantaa hedelmänsä aikoinaan. Vielä tulee teosofiselle liikkeelle kirjapainokin.

*

Toivotan kaikille Tietäjän ystäville ja lukijoille rauhallista joulua ja onnellista uutta vuotta!

Saanko toivoa, että kaikki näemme toisemme taas tammikuussa? Jos te sen suotte, rientäkää tilaamaan!